

Täysistunto

Keskiviikko 11.12.2024 klo 14.00—20.59

13. Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 85/2024 vp

Lakialoite LA 26/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.53 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Aina on voinut sopia työehtosopimuksia laajemmin ja paremmin. Työlainsäädäntö on työelämän heikomman osapuolen suojaksi tehty eli työntekijöiden suojelemiseksi tehty. Nämä ovat kaksi perusperiaatetta: aina on voinut sopia paremmin, ja työehtosopimukset on tehty työntekijöiden suojelemiseksi.

Työmarkkinaosapuolille on annettu lailla valtuus neuvotellen määritellä vähimmäisehtoja, koskien muun muassa työehtoja, palkkoja ja työskentelyn normeja. Työntekijä- ja työnantajaliitot tekevät työ- ja virkaehtosopimuksia, joissa sovitaan työsuhteen ehdoista lakia yksityiskohtaisemmin normaalisitovilla työehtosopimuksilla, joista osa on yleissitovia toimialallaan työnantajan järjestäytymisasteen kattavuuden kautta, mikäli niissä työskentelee noin puolet alan työntekijöistä. Yleissitovuuden vahvistamislautakunta vahvistaa nämä yleissitovat työehtosopimukset.

Paikallinen sopiminen on kehittynyt osana työehtosopimusjärjestelmää viimeisten 30 vuoden aikana. Tämä laki avaa paikallisen sopimisen järjestäytymättömiin yrityksiin yleissitovassa kentässä. Toiseksi se tuo luottamusmiehen rinnalle luottamusvaltuutetun, tai jos luottamusmiestä ei ole, niin luottamusvaltuutetulle sopimismahdollisuuden. Kolmanneksi tämä kannustaa myös yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin. Joitain rajoituksia kuitenkin tehtiin: Lakiesityksessä säilytettiin tai pidettiin paikallinen sopiminen työehtosopimuksen määrittelemissä rajoissa tehtäväksi, ja ensisijaisena sopijaosapuolena on luottamusmies. Sitten jos on useampia sopijoita, niin vaatimuksena on tasapuolinen kohtelu eri sopimusten välillä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä muutos on tehty ilman sopimista, yksipuolisesti ja vain työnantajia kuunnellen. Palkansaajapuoli on yksimielisesti vastustanut esitystä. Pääsyynä on muun muassa se, että nyt annetaan sopiminen sellaisille tahoille, joilla ei ole tarvittavaa osaamista, esimerkiksi lähetetyille työntekijöille, joiden kielitaito ja Suomen työmarkki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

naosaamisen ja palkkatason tuntemus on vähäistä. Luottamusmiesvaltuutetun osaamiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota, ja sitten ennen kaikkea sitä sopimista tehdään ilman liiton tarvittavaa tukea neuvotteluissa.

Suomessa on noin 160 yleissitovaa työehtosopimusta, ja vuonna 2021 oli yksityisellä sektorilla noin 1 473 000 palkansaajaa, joista normaalisitovien työehtosopimusten piirissä oli 944 000 palkansaajaa, noin 64 prosenttia yksityisen sektorin työntekijöistä. Tämän lisäksi yleissitovuuden kautta 292 000 palkansaajaa tuli sopimusten piiriin. Eli työehtosopimusten piirissä yksityisellä sektorilla oli noin 1 236 000 palkansaajaa, 84 prosenttia palkansaajista. 238 000 on kokonaan työehtosopimusten ulkopuolella. Tämä on se runko, mihin tätä sopimista nyt laajennetaan.

Yleissitovuus on tärkeää monella tapaa. Jos se murtuu sopimusosalta, toimialalta, niin se tarkoittaa sitä, että yli puolet sen alan työehtosopimuksen kattavuuden piirissä olleista putoaa pelkän lain varaan ja työehtosopimuksen suojaa näillä ihmisillä ei ole tämän jälkeen. Tämä on se yksi iso uhkakuva tässä. Ja siihen, miksi tuo yleissitovuus katoaa tämän lain seurauksena, on kaksi syytä: Työnantajien järjestäytyminen laskee, koska sopimisoikeudet saa ilman velvollisuuksia, ja isot yritykset poistuvat ja vievät sopimuksen yleissitovuuden mennessään, jos järjestäytymättömien kentässä niitten sopimuksia yleistyy lisää. Nämä vievät helposti alle puoleen järjestäytyneitten yritysten piirissä olevan henkilömäärän. Nämä ovat niitä päätehtäjiä, jotka tässä ovat.

Selvästi tässä halutaan viedä sopimustoimintaa ja työehtojen määräytymistä yksilötasolle ja suojaa minimiin. Työntekijöiden ehdot tulevat yhä enemmän joustavammiksi yrityksiin, ja näin yrittäjäriski siirtyy vähän enemmän työntekijöille. Silloin mitataan, kun saadaan, eli ennustettavuus heikkenee tältä osin. Eli työntekijöiden selkänahasta joustetaan monella tapaa.

Tätä lakia ei olisi tarvittu ollenkaan. Se olisi voitu hoitaa työnantajien järjestäytymisen kautta, ja olisi automaattisesti saatu samat paikallisen sopimisen oikeudet käytännössä.

Tässä on monia puutteita, ja tästä syystä esitämme tämän lain hylkäämistä, ja teen sen ehdotuksen tässä yhteydessä vastalauseemme mukaisesti. Eli näillä perusteilla esitän, että lakiehdotukset hylätään.

Tässä yhteydessähän oli myöskin tulkintaetuoikeuteen liittyvä lakialoitteeni, joka jo aiemmin äänestettiin nurin. Tämä lakiesitys olisi tasoittanut tätä tietä, mutta nämä lakiesitykset tulisi hylätä, ja sen esityksen teen nyt. — Jatkan seuraavassa puheenvuorossa. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

14.59 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä oleva paikallisen sopimisen lisäämiseen tähtäävä lakiesitys on erittäin haitallinen työmarkkinoille sekä työntekijöille. Tämä on tullut todella useissa asiantuntijalausunnoissa esiin. Tämä esitys tulee murentamaan yritysten järjestäytyneisyyttä ja yleissitovuutta.

Kun työnantajien järjestäytymisaste työnantajaliittoihin laskee, tämä merkitsee väistämättä työehtosopimusten yleissitovuuden häviämistä. Vähimmäissääntelyjärjestelmän purkautuessa sen myötä katoavat monet työehtosopimukseen perustuvat työsuhteen ehdot, kuten alan vähimmäispalkka, sopimuskauden palkankorotukset, erilaiset vuorolisät, arki-
pyhäkorvaukset, työajantasaamisvapaat, vuorotyöhön tai työn erityispiirteisiin liittyvät lisät ja vapaat, lomarahat, sairaan lapsen hoidon ajalta maksettu palkka, pitemmän sairaus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

ajan palkka, vanhempainvapaan aikainen palkka, työmatkojen päivärahat ja oman auton käytöstä maksettavat kilometrikorvaukset. Kun Suomessa tähän saakka on työsuhteen vähimmäisehtoja turvattu työehtosopimuksilla ja niiden yleissitovuudella, jää uudistuksen jälkeen työntekijöiden suojaksi pahimmillaan pelkästään lainsäädäntö, joka on kattavuudeltaan huomattavasti työehtosopimuksia rajoitetumpaa.

Paikallisesti jo tänään on mahdollista sopia monesta asiasta työpaikoilla. Se, miksi tätä mahdollisuutta ei ole hyödynnetty, johtuu luottamuksen puutteesta ja jopa työnantajien osaamattomuudesta. Luottamushenkilöt ovat pääasiassa hyvin koulutettuja, ja heillä paikallisen sopimisen edellytykset olisivat olleet kunnossa. Tässä esityksessä jatkossa paikallisia sopimuksia voi tehdä järjestäytymätön luottamusvaltuutettu, jonka osaamisesta ja koulutuksesta sopimiseen vastaa työnantaja. Todella erikoista, että tämä lisäisi luottamusta ja aitoa paikallista sopimista työpaikoilla — suorastaan käsittämätöntä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys paikallisen sopimisen lisäämisestä tosiasiallisesti voi siis olla jopa haitallinen sen järkevän paikallisen sopimisen lisäämiselle. Hallituspuolueiden edustajien papukaijamainen toistelu paikallisen sopimisen lisäämisen hyvistä vaikutuksista on perusteetonta. Ministeriöt eivät ole voineet arvioida tämänkään työmarkkinareformin tosiasiallisia vaikutuksia työllisyyteen ja talouteen.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä kuvaamani perusteluiden vuoksi tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä, vaan tämä tulisi kumota. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

15.02 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen työn linja sen kun jatkaa työmarkkinoiden toimivuuden heikentämistä työntekijäpuolen asemaa heikentämällä. Nyt käsittelyssämme on paikallisen sopimisen laajentaminen, joka on tehty hyvin yksipuolisesti. Esitys paikallisen sopimisen laajentamisesta yleissitovuuden piirissä oleville järjestäytymättömille työnantajille sisältää merkittäviä ongelmia, jotka heikentävät työntekijöiden oikeuksia, työmarkkinoiden vakautta ja työehtosopimustoiminnan uskottavuutta. Esityksen mukaan myös työntekijäliittoihin kuulumattomat työntekijät saisivat valita luottamusvaltuutetun edustamaan heitä paikallisessa sopimisessa. Lisäksi jos luottamusmiestä ei ole valittu, luottamusvaltuutettu voisi edustaa kaikkia työntekijöitä ja työnantaja voisi tehdä paikallisen sopimuksen suoraan hänen kanssaan. Näennäisesti esitys lisää sopimisen mahdollisuuksia, mutta todellisuudessa se murentaa järjestäytymiseen perustuvan sopimusjärjestelmän rakenteita. Se heikentää olennaisesti työmarkkinaosapuolten asemaa ja tasapainoista neuvottelujärjestelmää.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen vaikutukset ovat kauaskantoisia. Järjestäytymättömiin yrityksiin ulotettu paikallinen sopiminen jää merkittävältä osin ilman niitä menetteilyjä ja valvontavelvollisuuksia, jotka ovat järjestäytyneiden yritysten ja työntekijäliittojen sopimuksissa arkipäivää. Tämä asettaa työntekijät epätasa-arvoiseen asemaan ja luo vakavan riskin työehtojen heikkenemiselle järjestäytymättömissä yrityksissä. Perustuslakikin edellyttää työvoiman suojelua, mutta hallituksen esitys on suoraan ristiriidassa tämän velvoitteen kanssa. Työehtosopimukseen liittyvät velvoitteet ja oikeusturvamekanismit, kuten hyvityssakot sopimusrikkomuksista, eivät ulotu järjestäytymättömiin työnantajiin. Tämä heikentää työntekijöiden suojelua ja avaa ovet työehtojen polkemiselle.

Arvoisa rouva puhemies! Paikallisen sopimisen laajentaminen järjestäytymättömiin yrityksiin heikentää järjestäytymisen kannusteita. Jos samat oikeudet saa ilman järjestäyty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

mistä, miksi työnantajat enää liittyisivät työnantajajärjestöihin? Tämä kehitys uhkaa yleissitovuuden säilymistä useilla toimialoilla, koska suuret yritykset, joilla on keskeinen rooli alan yleissitovuuden määräytymisessä, voivat siirtyä yrityskohtaisiin sopimuksiin. Tämä sirpaloittaa työehtoja ja luo alakohtaista epätasapainoa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys on myös ristiriidassa EU:n vähimmäispalkkadiirektiivin kanssa. Direktiivi asettaa jäsenvaltioille velvoitteen edistää työehtosopimustoimintaa. Tämä esitys kuitenkin heikentää järjestäytymisen edellytyksiä ja työmarkkinatoiminnan jatkuvuutta, mikä asettaa Suomen suoraan vastakkain EU:n tavoitteiden kanssa. Näin toimien vaarannetaan myös Suomen kansainvälinen uskottavuus oikeudenmukaisena työmarkkinatoimijana. Esityksen seurauksena yrityskohtaiset työehtosopimukset lisääntyvät erityisesti suurissa yrityksissä. Tämä kehitys sirpaloittaa alojen yhteiset työehdot ja voi johtaa yleissitovuuden murenemiseen lähitulevaisuudessa. Lisäksi esitys luo tilanteen, jossa negatiivinen järjestäytymisvapaus tulkitaan virheellisesti niin, että se oikeuttaisi järjestäytymättömät yritykset vaatimaan samoja oikeuksia kuin järjestäytyneet työnantajat ilman järjestäytymisen mukanaan tuomia velvollisuuksia. Tämä ei ole perustuslain tai kansainvälisten sopimusten mukainen tulkinta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys uhkaa suomalaista sopimusjärjestelmää ja työehtosopimustoiminnan kestävyyyttä. Se ei tuo lisää oikeudenmukaisuutta eikä tasapainoa vaan päinvastoin lisää epävarmuutta, eriarvoisuutta ja työehtojen heikkenemistä. Tämä tuntuukin olevan hallituksen ainoa keino saada Suomi nousuun, mutta todellisuudessa Suomea ja sen työmarkkinoita ajetaan päin seinää. Palkkojen dumpaus ja duunarin aseman jatkuva heikentäminen eivät ole hyvinvointivaltion ylläpitämistä vaan sen moukarointia, sen rakentamisen historian mitätöimistä, jossa ay-liikkeellä on ollut valtava rooli.

Pyydänkin hallitusta, hallituspuolueiden jäseniä, vakavasti harkitsemaan, millaisia vaikutuksia tällä esityksellä yhdessä muiden jo tehtyjen ja tulossa olevien työmarkkinaheikkennysten kanssa on suomalaiselle työelämälle ja työmarkkinajärjestelmälle. Onko tämä sopimusyhteiskunnan romuttaminen todella suunta, johon haluatte työmarkkinoitamme viedä?

Siksi kannatan edustaja Lylyn esitystä, että lakiehdotukset hylätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

15.07 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tänään olemme tärkeän päätöksen äärellä. Hallituksen esitys paikallisen sopimisen laajentamisesta on merkittävä uudistus, jolla vahvistetaan Suomen kilpailukykyä, tuottavuutta ja työelämän tasa-arvoa. Esitys edistää tasapuolisuutta työmarkkinoilla ja tuo kaivattua joustavuutta erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka ovat taloutemme selkäranka. Tämä lakimuutos mahdollistaa sen, että myös järjestäytymättömät työpaikat voivat hyödyntää yleissitovien työehtosopimusten paikallisen sopimisen määräyksiä. Tasa-arvoisuuden lisääminen poistaa tarpeettomia raja-aitoja ja kannustaa yhteistyöhön työpaikoilla. Uudistus huomioi myös henkilöstön edustajien aseman varmistamisen, että heillä on riittävät valmiudet ja suoja tehtäviensä hoitamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositiosta on esitetty huoli työntekijöiden suojelun mahdollisesta heikkenemisestä ja ammattiliittojen aseman murentamisesta. Nämä ovat tärkeitä näkökulmia, mutta haluan korostaa hallituksen vastuullista lähestymistapaa. Lakiehdotuksen siirtymäsäännökset ja niiden vaikutusten seuranta on suunniteltu huolellisesti. Työelämä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

ja tasa-arvovaliokunta on painottanut, että muutokset on toteutettava oikeudenmukaisesti ja on seurattava tarkasti niiden vaikutuksia. Tämä varmistaa, että uudistus palvelee kaikkien osapuolten etuja ja tukee pitkän aikavälin kilpailukykyä.

Opposition esille nostama huoli ammattiyhdistysliikkeiden asemasta on otettu vakavasti. Ehdotettu laki ei sulje pois järjestäytyneiden työnantajien tai työntekijöiden mahdollisuuksia neuvotella. Päinvastoin, se tuo järjestäytymättömät toimijat samalle viivalle ja antaa työpaikoille enemmän päätösvaltaa juuri niiden omista tarpeista käsin. Tämähän ei ole pois keneltäkään vaan lisää joustavuutta kaikille.

Arvoisa rouva puhemies! Työelämän uudistaminen on jatkuva prosessi, jossa korostuu yhteistyön merkitys. Tämä lakimuutos on askel oikeaan suuntaan. Se mahdollistaa paremmin työpaikkakohtaisten ratkaisujen syntymisen ja turvaa henkilöstön oikeuksia ja edistää luottamukseen perustuvaa neuvottelukulttuuria. Kun yritykset ja työntekijät voivat neuvotella vapaammin, syntyy myös parempia ratkaisuja, jotka hyödyttävät niin taloutta kuin hyvinvointia.

Kannustan edustajia hyväksymään tämän tärkeän esityksen ja viemään Suomen työelämää joustavampaan ja oikeudenmukaisempaan suuntaan. Tämä on investointi tulevaisuuteen, perheiden hyvinvointiin, yritysten elinvoimaan ja isänmaan kilpailukykyyn. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan muutama vastauspuheenvuoro. Jos painatte V-painiketta ja nousette siellä seisomaan. — Otetaan edustaja Rantanen ensiksi.

15.11 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt täytyy sanoa ensimmäisenäkin se, minkälaiset ovat nämä siirtymäsäännökset, jotka edustaja tässä aiemmassa puheenvuorossaan mainitsi. 1.1.2025 — onhan tässä ihan muutama päivä tai muutama viikko aikaa, että sellaiset siirtymäsäännökset. Kyllä kannattaisi jotenkin pysyä edes asiassa, kun tällaisia lausuntoja antaa. Tämä tarkoittaa sitä, että rehelliset suomalaiset yritykset tulevat tulevaisuudessa häviämään tarjouskilpailuja virolaisille ja muille ulkomaalaisille työvoimaa paljon käyttäville yrityksille. Tämä on nimenomaisesti työntekijöitten oikeuksia erittäin paljon heikentävä ja pitkällä linjalla tulee olemaan kaikista haitallisista näistä teidän työelämän uudistuksistanne. On kyllä hyvin vahvasti erilainen näkemys tästä puheenvuorosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otan nämä seitsemän kappaletta, jotka nyt ovat täällä listalla, eikä enempää: Suhonen, Aittakumpu, Lyly, Rostila, Viitala, Furuholm ja Koskela. — Suhonen.

15.12 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Hänninen teki sen puheessaan, mitä moni muukin hallituspuolueen kansanedustaja on tehnyt, eli kuvannut ikään kuin sitä, että ammattiyhdistysliikkeillä olisi valtava hätä heidän valtansa murenemisesta. Haluan kyllä nyt muistuttaa edustajia siitä, että eihän tässä ole kysymys mistään ammattiyhdistysliikkeen vallasta, koska ne työntekijät siellä työpaikalla ovat se ammattiliitto. Eli tässä kysymys on nimenomaan niistä työntekijöistä, joilla on aito huoli siitä, mitä edustaja Rantanen äärimmäisen hienosti äsken tässä kuvasi. Täällä on hallituksella paljon työelämäreformia ja uudistuksia, jotka heikentävät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

monelta kantilta työntekijöitten oikeuksia ja etuja työpaikalla, ja se on se suuri hätä ja huoli niillä työntekijöillä, duunareilla, tavallisilla työntekijöillä siellä työpaikoilla. Ei tässä kysymys ole mistään ammattiliittojen vallasta vaan työntekijöistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

15.13 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjät ovat pitkään tätä uudistusta toivoneet, ja yritysten menestyminen on ilman muuta myöskin työntekijöiden etu, ja vastuullinen yrittäjä totta kai pitää huolta työntekijöistä ja haluaa pitää hyvät työntekijät itsellään. Pidän tärkeänä tätä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön huomiota siitä, että nämä muutokset lisäävät joustavuutta työnteon ehdoista sopimiseen ja mahdollistavat työnantaja- ja toimipaikkakohtaisten tilanteiden huomioimisen nykyistä paremmin, mutta samalla myös mahdollistavat työntekijöiden erilaisten tilanteiden huomioimisen.

Arvoisa rouva puhemies! Ei kannata luoda turhaa vastakkainasettelua työntekijöiden ja työnantajien välille. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä uudistus tulee hyödyttämään sekä yrittäjiä että työntekijöitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

15.14 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vastuullinen yrittäjä olisi järjestäytynyt työnantajaliittoon ja olisi saanut sitä kautta laki- ja muun tuen, ja olisi ollut paikallisessa sopimisessa se nykyinen polku, millä työehtosopimukset vievät asioita yhdessä eteenpäin, jos tulee riita. Liitot käsittelevät ensisijaisesti, ja viime kädessä tuomioistuin. Se olisi ollut toimintatapa, joka olisi ollut kaikkein kannatettavin ja jolla yleissitovuus säilyisi parhaiten ja perälaudat työehtosopimuksissa.

Tässä väitetään, että tässä nyt kilpailukyky yhtäkkiä hyppää kovin paljon. Kun meidän työehtosopimusten piirissä on 80 prosenttia palkansaajista, jos otetaan julkinen puoli mukaan, niin se 20 prosenttiako sitten tekee tästä sen kilpailukykyloikan? Kun tässä 80 prosentissa on tämä paikallinen sopiminen ollut järjestäytymisen kautta, niin yhtäkkiäkö tästä sitten tällä viidenneksellä tulee tämä kilpailukykyhyppy? Siihen ainakaan minä en ole saanut missään vastauksia, että juuri tämä olisi se tuottavuusloikka. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila.

15.15 Onni Rostila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin tarttunut tähän edustaja Lylyn esittämään ajatukseen siitä, että ei olisi lainkaan tarvittu tätä lakiesitystä, koska olisi voitu hoitaa työnantajien järjestäytymisen kautta. Nyt on kuitenkin niin, että esimerkiksi perustuslakivaliokunnan käsittelyssä kävi aivan selväksi, että sen lisäksi, että meillä on yhdistymisvapaus, meillä täytyy olla myös niin sanottu negatiivinen yhdistymisvapaus. Ei ole kohtuullista, että järjestäytymättömälle työnantajakentälle koituu selkeitä haittoja siitä, että he eivät järjestäydy, eli tästä on kysymys. [Pia Lohikoski: Ihan sama asia kuin joku ottaisi vakuutuksen ja toinen väittää, että voi saada samat edut!]

Sitten minun täytyy ihmetellä myöskin tällaista ajatusta, minkä vasemmistoliiton kansanedustaja esitti, että tämä lakiesitys olisi suorassa ristiriidassa perustuslain kanssa. Kun käsittäkseni tällaista ristiriitaa ei perustuslakivaliokunnan käsittelyssä havaittu, niin onko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

tätä jossain toisessa instanssissa käsitelty, vai mihin tällainen käsittämätön lausunto viittaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

15.16 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan nyt on jo mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen, kun järjestäytyy. Tuon tässä vielä esimerkin vuoksi esille sen, kun vuonna 22 Metsäteollisuus ry irtaantui sopimustoiminnasta. Siellä alalla siirryttiin yrityskohtaisiin sopimuksiin, joita tuli noin kolmisenkymmentä. Vaikka on sellaisesta alasta kyse, missä on mahdollisuuksia ja resursseja moneen, niin edes siellä ei ole riittävästi osaamista näitä sopimuksia laatia, ei työnantajapuolella eikä myöskään välttämättä siellä pienemmissä yrityksissä palkansaajapuolella, varsinkaan jos näitä sopimuksia rupeavat tekemään jotkut muut kuin ammattiliittojen luottamusmiehet. Eli olisi hyvä myös tutustua tähän kenttään, mikä tuolla se todellisuus on. Se paikallinen sopiminen ei ole myöskään aitoa silloin, kun aina pääkonttorilta haetaan oikeasti ne suuntaviivat, mitä siellä tehtaalla tai työpaikalla saadaan tehdä ja mitä ei saada tehdä. Tässähän on ihan selvästi nyt vain hallituksella tarkoitus yrittää romuttaa ay-liikettä, ja olen siitä erittäin huolissani.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

15.18 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellisistä puheenvuoroista tuli hyvin ilmi, paikallista sopimista tehdään jo nyt näissä puitteissa ja voitaisiin tehdä jatkossakin. Kuitenkin tämän hallituksen tällainen ideologinen, runnova lähestymistapa työmarkkinoihin tähtää vain ja ainoastaan ay-liikkeen romuttamiseen, ei mihinkään tasapainoisiin esityksiin, ja se näkyy täällä salissa. Täällä puhutaan paljon tästä niin kuin Suomen nousuun saamisesta ja siitä, kuinka yritykset ovat tärkeässä asemassa, ja puhutaan siitä, että yritykset ovat vastuullisia, mutta kyllä se kylmä tosiasia on nyt, että tämä hallitus ei ole millään tavalla vastuullinen suomalaisia työntekijöitä kohtaan, ja se antaa semmoisen viestin, että eikö heitä tarvita tähän Suomen nostamiseen. Perussuomalaiset voivat vastata tähän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Koskela ja sen jälkeen vielä Hänninen, ja sitten mennään puhujalistaan.

15.18 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pidän kiinnostavana sitä, että edustaja Hänninen puhuu täällä vallasta ja siitä, mitä on ay-liikkeen valta ja mitä se ei ole, ja sivuuttaa retorisesti ja tietoisesti sen, että työnantajan ja työntekijän välillä oleva suhde on aina valtasuhde. Tässä paikallisessa sopimisessa, aivan kuten näissä muissakin työelämän heikennyksissä, on kyse vallansiirrosta työnantajille työntekijöiltä, ja te teette tämän aivan tietoisesti. Paikallinen sopiminen on osa sellaista isompaa pakettia, jonka tarkoitus on toteuttaa rakenteellinen muutos siihen aiempaan neuvottelukulttuuriin, joka on toiminut hyvin ja joka jatkossa ei tule toimimaan niin hyvin, koska hallitus on päättänyt sanelulla tätä romuttaa. Edustaja Hänninen, järjestäytymisessä ja ay-liikkeessä on kyse pitkälti solidaarisuudesta ja siitä, että parempaa työelämää luodaan yhdessä, ja te tiedätte tämän. Muuten te ette olisi rajoittaneet esimerkiksi myötätuntolakkoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Hänninen.

15.20 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Suhonen arvioi minun puheenvuoroani tuossa, ja oli tietysti ihan mukava ja hyvä kuulla, että se aiheutti parranpärinää. Olen kuvannut siinä puheenvuorossa tilannetta niin kuin se on, ja valta on työnantajalla, mutta kyllä se on työntekijällä myös. Eli siihen pyritään, että työntekijällä on se valta, ja nyt tulee uudistus, jolla mahdollistetaan tämä työntekijöiden etu. [Pia Lohikoski: Miten? — Minja Koskela: Todellista valta-analyysia oikealta jälleen kerran! — Välihuutoja vasemmalta]

Ymmärrän toki, että tähänkin asiaan voi olla erilaisia näkökulmia, ja sen takia olemme eri puolilla tätä salia. [Vasemmalta: Pitää lukea edes se esitys! — Puhuteko edes samasta esityksestä!] Nytkin tähän solidaarisuuteen, selkeästikin voi sanoa, on vielä parempi mahdollisuus kuin aikaisemmin, mitä sieltä reunalta äsken kuulutettiin esille, eli se solidaarisuus nyt todella on mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Nyt mennään sitten puhujalistaan, ja siellä ensimmäisenä on edustaja Viitala.

15.21 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Välillä ihmettelen tässä salissa, kun kuuntelen tätä keskustelua, onko kaikilla ihan ymmärrys siitä, mitä ay-liike tarkoittaa ja mikä kollektiivi se on. Ei ole mitään mystistä ay-liikettä, vaan on kyse suomalaisesta palkansaajasta, suomalaisista, Suomessa työtä tekevistä palkansaajista. Eli tämä retoriikka on tosi kummallista, mitä ay-liikkeen ympärillä käydään. Kyse on suomalaisista duunareista.

Hallituksen työelämäpolitiikka on tosi yksipuolinen hyökkäys työntekijöiden oikeuksia ja ammattiliittoja kohtaan. Se tässä tulee jatkuvasti esiin, ja tämä lakiesitys eriarvoistaa palkansaajien asemaa, ei suinkaan lisää tasa-arvoa. Tässä esityksessä ei ole mitään vastuullisuutta vaan pelkästään elinkeinoelämän viestiä, ja tässä on selvästi tarkoitus vain rikkoa toimivat työmarkkinat.

Tänään tuossa herätessäni luin Rauman paikallislehteä UutisRaumaa, ja siellä oli kokoomuksen ryhmäjohtajan, edustaja Matias Marttisen kolumni. Marttinen mainostaa siinä, kuinka hallituksen ”työmarkkinoiden uudistaminen koituu jokaisen suomalaisen parhaaksi”. Minun on kuitenkin hyvin vaikea nähdä, miten yksipuolinen työnantajan aseman vahvistaminen ja työntekijän aseman heikentäminen suosii suomalaista palkansaajaa. Todella erikoinen, epätasapainoinen yhtälö, joka ei todellakaan toimi. Potkut saa entistä helpommin, määräaikaista sopimuksia lisätään, sairastamisesta rangaistaan sairaussakolla, lakko-oikeutta rajataan, palkkakuopat sementoidaan, ja tällä käsiteltävänä olevalla esityksellä uhataan työntekijöiden minimiturvan takaavia yleissitovia työehtosopimuksia. Vaikea nähdä näiden hyötyä suomalaiselle työntekijälle, oikeastaan aivan mahdotonta. Myös hallituksen lupaamia työllisyysvaikutuksia yhä odotellaan, kun tähänastinen saldo on kymmeniätuhansia miinuksella.

Esitys uhkaa työehtosopimusten yleissitovuutta, ja se taitaakin olla hallituksen tai ainakin kokoomuksen tavoite. Kun paikallinen sopiminen laajennetaan järjestäytymättömiin yrityksiin, heikkenee yritysten kannustin järjestäytymiselle. Kun järjestäytyneiden työnantajien osuus vähenee, on hyvin mahdollista, että se monilla aloilla laskee niin paljon, että yleissitovuus alalla poistuu. Tämä ehkäpä onkin yksi kokoomuksen tavoitteista tässä laki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

muutoksessa. Kun kokoomus ei pääse purkamaan yleissitovuutta kokonaan, nakertaa se sitä vähitellen perussuomalaisten avustuksella.

Hallitus heikentää työntekijöiden oikeuksia lakiteitse. Hallituksen lukuisat lakiuudistukset heikentävät työntekijöiden oikeuksia. Työntekijöiden turvana on usein kuitenkin yleissitova työehtosopimus, joka suojelee myös järjestäytymättömien yritysten työntekijöitä. Kun tämä turva viedään alta pois, jää työntekijä melko lailla tyhjän päälle. Ammatiliitot ja työehtosopimukset suojaavat heikommissa asemassa olevaa työntekijää vahvemman työnantajan saneluvallalta. Nyt tätä asiaa halutaan hallituksen toimesta horjuttaa. Jo nyt yrityksillä on mahdollisuus paikalliseen sopimiseen työehtosopimuksen puitteissa, jos he järjestäytyvät. Kun järjestäytyminen ja yhteistoiminta on työntekijän etu, on myös työnantajan etu kuulua työnantajaliittoon. Jos työnantaja haluaa käyttää hyväkseen TESin mahdollistamia paikallisen sopimisen mahdollisuuksia, ei hänen tarvitse kuin liittyä työnantajaliittoon. En siis näe muutoksen tarvetta, kun jokainen työnantaja voi näin mahdollistaa sen paikallisen sopimisen.

Tähän loppuun on pakko todeta vielä, että kun työelämä kaipaisi tasapainoa, ei epävarmuutta, mitä tälläkin lakiesityksellä luodaan, niin kannatan hyvin vahvasti tämän lain hylkäämistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

15.25 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on vuosi lopullaan, ja vuoden aikana ollaan aikamoinen määrä erilaisia työelämää koskevia lainsäädäntöjä viety tässä talossa läpi. Olen kovalla ja herkällä korvalla kuunnellut sitä, tulisiko opposition puolelta yksi puheenvuoro, jossa sanottaisiin jotain hyvää jostakin työnantajasta. Täytyy sanoa, että vieläkin pidätän hengitystäni ja toivon tällaista joulun ihmettä, että tällainen puheenvuoro täällä tämän vuoden aikana vielä kuultaisiin, missä joskus joku opposition edustaja antaisi jotain arvoa jollekin yrittäjälle, joka ottaa riskiä, kantaa vastuuta, maksaa veroja, haluaa työllistää ja kantaa yhteiskunnasta huolta. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Ja kuulua työnantajaliittoon!] Yksi tekijä siinä, että me rakennamme tätä yhteiskuntaa, on se, että me edes jonkun verran pyrkisimme madaltamaan vastakkainasettelua. Tässä on ollut liuta kovia puheenvuoroja, joissa on haukuttu työnantajia [Minja Koskela: Ei työnantajia vaan hallitusta!] ja joissa on sanottu sitä, että hallitus haluaa vain ja ainoastaan rangaista, haluaa kurittaa työntekijöitä ja niin sanotusti tuhota suomalaisen työntekijän työelämän. Tämä on ollut se keskeinen sisältö näissä puheenvuoroissa.

Kaiken kaikkiaan, kun yrittäjiltä on kysytty, minkä takia tätä uudistusta tarvitaan, niin yrittäjät sanovat, että he näkevät ja kokevat ja uskovat, että tämä on se keino, jolla uskaljetaan myös lisätä rekrytointeja, palkata uusia työntekijöitä ja ottaa lisää riskiä. Jos jotakin, niin sitä meidän yhteiskunta tällä hetkellä tarvitsee. Sitä, että meillä on rohkeita vastuunkantajia, jotka myös uskaltavat epäonnistua. Ei sitä, että heitä haukutaan täältä pöntöstä ja sanotaan, että työnantajat ovat sellaisia, jotka haluavat vaan kurjistaa työntekijöitten elämää. [Minja Koskela: Kukaan ei ole sanonut näin!]

Olen myös huolissani siitä, että meillä ei anneta enää minkäänlaista arvovaltaa tämän salin keskusteluissa esimerkiksi perustuslakivaliokunnalle eikä sen antamille lausunnoille. On huolestuttavaa, että kun perustuslakivaliokunta on esimerkiksi katsonut, että tämän lainsäädännön osalta nimenomaisesti parannetaan työnantajien, järjestäytymättömienkin työnantajien, asemaa ja tuodaan yhdenvertaiseen asemaan järjestäytymättömiä ja järjestäy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

tyneitä työnantajia ja parannetaan yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa, niin täällä salissa sanotaan, että hyvät työnantajat järjestäytyisivät. Yhtäältä sitten taas jossakin toisessa lauseessa vedotaan perustuslakiin ja sanotaan, että pitäisi noudattaa perustuslakia ja sen tulintoja. Nämä ovat kovasti ristiriidassa. Jotenkin toivoisin, että voitaisiin sentään kunnioittaa sitä, mitä perustuslakivaliokunta on lausunut.

No miksi näitä uudistuksia sitten tehdään? Me jokainen tiedetään, että Suomessa on 17 kurjaa vuotta takana. Ei minkäänlaista talouskasvua, ja ollaan kaikki varmaan yhtä lailla syyllisiä ja epäonnistuneita ja vastuussa asiasta. Miksi näitä uudistuksia tehdään, niin niitä tehdään nimenomaan sen takia, että yritetään ottaa sitä kilpailukykyloikkaa ja yritetään lisätä tuottavuutta. Edustaja Lyly sanoi tässä, että tämä ei tule olemaan se uudistus, joka sen tulee tekemään, mutta meidän pitää kokeilla nyt kaikkia mahdollisia keinoja. Ei varmasti ole yhtä ja ainoaa uudistusta, joka olisi se ihmeentekijä ja käänteentekijä tässä tilanteessa, mutta kaikki mahdolliset keinot on minusta tällä hetkellä otettava käyttöön.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kuuli asiantuntijoita, ja monissa asiantuntijalausunnoissa tuli esille se, että tällä lainsäädännöllä on mahdollista lisätä vuorovaikutusta työnantajien ja henkilöstön välillä ja on mahdollista parantaa henkilöstön mahdollisuuksia vaikuttaa työehtoihinsa. Myöskään tästä en ole kuullut yhtään positiivista signaalia opposition puolelta. Nämä puheenvuorot kuulostavat vähän niin kuin Grimmin saduilta: kun itse kuuntelin niitä pienenä, niin ei uskaltanut mennä metsään leikkimään, ja nyt tulee semmoinen olo, että uskaltaako kukaan työntekijä enää hakea töitä, kun sen verran kovasti pelotellaan työntekijöitä, [Minja Koskela: Hohhoijakkaa!] että ei pysty enää ollenkaan luottamaan työelämään eikä työelämän sääntöihin. On kovin yksipuolista ja lyhytnäköistä hokea kuukaudesta toiseen tässä tilanteessa, kun muutenkin maailma myllertää ja tuntuu, että haasteita riittää, sitä, että työnantajien ja hallituksen tarkoituksena on tuhota työelämän säännöt, tuoda halpatyövoimaa Suomeen ja niin edespäin.

No sitten tässä ollaan puhuttu tasapuolisista sopimusmahdollisuuksista ja luottamusvaltuutetun asemasta. Me hallituksessa luotamme yksilöihin ja yksilöitten kykyyn ottaa asioista selvää, kouluttautua ja niin edespäin, ja myös tämä lainsäädäntö turvaa sitä. Meillä on kahdeksan vai seitsemän eri keinoa siihen, että luottamusvaltuutettu pystyy parantamaan omia mahdollisuuksiaan olla tasapuolinen neuvottelupartti näissä neuvotteluissa. Työnantajalle on säädetty velvollisuus antaa luottamusvaltuutetulle sopimuksen tekemiseksi tarpeelliset tiedot, ja on varattava luottamusvaltuutetulle riittävä harkinta-aika sopimusta neuvoteltaessa ja tilaisuus käsitellä sopimuksen merkitystä yhdessä henkilöstön kanssa. Lisäksi sopimus on irtisanottavissa kolmen kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen, se on tehtävä kirjallisesti, ja on vielä toimitettava sopimus työsuojeluviranomaiselle kuukauden kuluessa. Nämä kaikki on säädetty sitä varten, että halutaan nimenomaisesti turvata niitä yhtäläisiä mahdollisuuksia tähän sopimiseen.

Sen lisäksi vielä luottamusvaltuutetulla on samanlainen asema kuin luottamusmiehellä, ja siitä on säädetty työsopimuslaissa. Elikkä luottamusvaltuutetulla on oikeus saada laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot sekä riittävästi vapautusta työstään, ja hänen on saatava korvaus ansionmenetyksestä, kun hän hankkii näitä tietoja. Lisäksi on säädetty vielä samanlainen irtisanomissuoja.

No, nämä olivat ne, mitä halusin näitten puheenvuorojen perusteella sanoa, mitä tässä käytettiin. Jään nyt hetkeksi kuuntelemaan, tuleeko jotakin hyvää sanottavaa yhdestäkään työnantajasta. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistaan. Siellä kaikilla näyttää olevan puheenvuoro, joten voi siellä sitten kommentoida. — Edustaja Koponen poissa. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.32 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Paikallinen sopiminen ei ole itsessään huono asia silloin, kun kyse on reilusta sopimisesta, jota tehdään luottamusmiesjärjestelmän puitteissa. Edellinen puhuja täällä mainitsi, että täällä kovasti epäillään työnantajien motiiveja, mutta kyllähän tässä nimenomaan on nyt kyse hallituksen esityksestä, ei työnantajien esityksestä vaan hallituksen esityksestä, jota täällä oppositio on moittinut.

Työehtosopimusta paremmista työehdoista on ollut aina mahdollista sopia tähänkin asti, ja tässä uudistuksessa tosiasiallisesti tätä mahdollisuutta muutetaan siihen suuntaan, että on mahdollisuus heikentää työehtoja. Paikallisen sopimisen mahdolliset tuottavuushyödyt ja muut hyödyt olisivat saavutettavissa myös oikeudenmukaisemmalla mallilla. Hallitus onkin tosiasiaa tehnyt esityksen palkkadumppauslaista, jonka avulla työntekijöiden vuosiansioista voidaan leikata jopa 10 000—20 000 euroa, jos kaikkein heikoimmin sopimisen mahdollisuuksia hyödynnetään epätasapainoisessa neuvotteluasetelmassa. Yhdistettynä lakko-oikeuden heikentämiseen, sairaussakkoon ja muihin työelämäheikennyksiin hallituksen työmarkkinapolitiikka heikentää työntekijöiden asemaa ja toimeentuloa sekä keskittää varallisuutta omistajille. Nyt kuten aina tällä hallituksella on mielessään yksipuolisesti vain työnantajan etu.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on kaksi eri mekanismia, jotka uhkaavat heikentää työehtosopimuksien kattavuutta ja yleissitovuutta:

Ensinnäkin, se kannustaa työnantajia luopumaan valtakunnallisista työehtosopimuksista ja siirtymään yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin, kuten metsäteollisuudessa on tehty. Tätä edesauttaa se, että jatkossa työlain säädännön säännöksistä poikkeaminen mahdollistuu myös työpaikkakohtaisilla sopimuksilla, kun se tähän asti on ollut mahdollista vain valtakunnallisilla sopimuksilla.

Toiseksi, hallituksen esitys suosii järjestäytymättömiä yrityksiä, koska niille tarjotaan laajemmat heikommin sopimisen mahdollisuudet ilman järjestäytyneiden työnantajien velvoitteita. Mikäli järjestäytyneiden työnantajien määrä laskee riittävän alas, ei alalle muodostu enää yleissitovaa työehtosopimusta.

Äskeisessä debatissa täällä käytettiin puheenvuoroja, joissa ihmeteltiin, miksi halutaan edellyttää, että työnantajat olisivat järjestäytyneitä. Se on kuulemma väärin tällaista edes olettaa tai ehdottaa, ja verrattiin siihen, että pitää olla tämä oikeus kieltäytyä ja saada silti samat edut. En päässyt debattiin mukaan, mutta itselleni tätä kuunnellessa tuli mieleen, että jos yksi naapuri on ottanut kotivakuutuksen ja toinen naapuri ei ole ottanut kotivakuutusta, niin onko sillä, joka ei ole ottanut kotivakuutusta, onnettomuustilanteessa tai vahinkotilanteessa, vaikkapa vesivahingon sattuessa, tällä samalla logiikalla mahdollisuus mennä sanomaan, että minullekin kuuluu korvaus, koska naapurikin sai korvauksen. Ei näin toimita. Ei järjestäytyneessä yhteiskunnassa toimita näin, ja siksi on aika erikoista väittää, että järjestäytymättömille työnantajille pitäisi jonkin logiikan mukaan kuulua samat edut, ja vedotaan tässä yhdenvertaisuuteen. Mielestäni logiikka ei nyt kyllä ollenkaan toimi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa on laajasti tuotu esiin palkkadumppauksen riski, jota työministeri kylläkin jatkuvasti on täällä yrittänyt kiistää. Mahdollinen riski liittyy siihen, että vaikka paikallisista sopijaosapuolista ja muista menettelyta-voista sovitaan työehtosopimuksissa, saatetaan näitä mahdollisuuksia silti käyttää väärin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

työpaikoilla. Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan myös: ”On mahdollista, että työelämässä esiintyy sellaisiakin väärinkäyttötilanteita, joissa työnantaja pyrkii vaikuttamaan henkilöstön edustajan valintaan tai henkilöstön mielipiteen muodostamiseen, mikäli työntekijöiden neuvotteluasema suhteessa työnantajaan on heikko.” Tämä siis sanotaan hallituksen oman esityksen perustelutekstissä.

Työehtosopimuksien kattavuuden heikentymisellä olisi merkittäviä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia, kuten myös esityksen perusteluissa on tuotu esiin. Siellä sanotaan: ”Toisaalta on kuitenkin mahdollista, että ennen kaikkea esityksen välilliset vaikutukset voivat kohdistua yksityisellä sektorilla työskenteleviin naispalkansaajiin erityisesti yksityisillä palvelualoilla. Nämä välilliset vaikutukset voivat syntyä ennen kaikkea silloin, jos lakimuutos johtaa työehtosopimusten kattavuuden heikkenemiseen.”

Arvoisa puhemies! Tähän lopuksi haluan sanoa vielä, että hallituksen esitykseen on piilotettu niin sanottuna teknisenä muutoksena myös työnantajien hyvityssakkujen keventäminen sellaisissa tapauksissa, joissa työehtojen valvontavelvollisuutta on laiminlyöty. Tämä tarkoittaa sitä, että esitys suosii työmarkkinarikollisuutta, ja tätä perustellaan sääntelyvirheellä, vaikka kyse on poliittisesta päätöksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

15.38 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Partanen ei nyt lupauksestaan huolimatta jäänyt kuuntelemaan, mutta kerron silti, että vasemmistoliitto on juuri tänään julkaissut pienyrittäjäohjelman. Pienyrittäjät lienevät juuri niitä suomalaisia työnantajia, joita tämä hallitus kurittaa esimerkiksi arvonlisäveron korotuksilla, joten kyllä, me pidämme myös työnantajien puolta.

Mitä tulee hallitukseen, niin Orpon ja Purran hallitustahan ohjaa kaksi tämmöistä oikeistolaisen ideologian mukaista punaista lankaa, kaksi isoa tavoitetta. Toinen niistä on julkisen sektorin palveluiden merkittävä heikentäminen, toinen työehtosopimusten yleissitovuuden murentaminen ja vallan siirtäminen työntekijöiltä työnantajille. Tämä nyt käsitellyssä oleva paikallista sopimista lisäävä laki yhdistettynä lakko-oikeuden heikentämiseen, sairaussakkoon ja muihin työelämän heikennyksiin — hallituksen työmarkkinapolitiikka heikentää työntekijöiden asemaa ja toimeentuloa sekä keskittää varallisuutta omistajille. Samalla heikennetään myös sukupuolten välistä tasa-arvoa, kun nämä lukuisat työelämää heikentävät toimet osuvat erityisen kovaa naisvaltaisten alojen työntekijöille.

Kuten tämän lakiesityksen perusteluissakin on tuotu ilmi, paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään. Tämä koskee juuri niitä naisvaltaisten alojen työntekijöitä esimerkiksi palvelualoilla. Kaiken kukkuraksi paikallisen sopimisen lisäämisellä ei ole havaittu työllisyysvaikutuksia, kuten hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan. Tämä päteeikin käytännössä kaikkiin hallituksen niin sanottuihin työelämäuudistuksiin, joita perusteettomasti kutsutaan usein työllisyystoimiksi.

Arvoisa puhemies! Paikallisen sopimisen mahdolliset tuottavuushyödyt ja muut hyödyt olisivat saavutettavissa myös oikeudenmukaisella mallilla. Paikallinen sopiminen ei ole huono asia silloin, kun se tapahtuu luottamusjärjestelmän puitteissa reilusti sopien. Työehtosopimusta paremmista työehdoista on aina ollut mahdollista sopia, ja tässä uudistuksessa tosiasiallisesti laajennetaan mahdollisuuksia heikentää työehtoja. Tämän vuoksi mielestäni tämä lakiehdotus tulisi ehdottomasti hylätä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

15.40 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Vanhan sanonnan mukaan yrittänyttä ei laiteta, elikkä moitita. Yrittäminen ja yritteliäisyys ovat yhteiskuntamme ja kansamme kantavia voimia, ja kuten tässä keskustelussa on jo aikaisemminkin todettu, yritykset tarvitsevat työntekijöitä ja työntekijät tarvitsevat yrittäjiä, eikä sellaista turhaa vastakainasettelua kannata rakentaa, vaan tehdä sellaisia uudistuksia, jotka edistävät molempien osapuolten asiaa. Se tosiasia tietysti täytyy muistaa, että Suomen kasvu ja meidän hyvinvointimme on monessakin mielessä yritysten varassa, koska emme selviäisi ilman yritysten luomia työpaikkoja ja niiden kautta tulevia verotuloja ja bruttokansantuotteen kasvua. Tämän takia Suomen tulee olla maa, jossa yrittäminen on mahdollisimman sujuvaa ja jossa yrityselämän kehittäminen on mahdollisimman helppoa. Erilaisia esteitä lainsäädännöstäkin tulee poistaa, jos ne haittaavat yrittämistä. Ylipäättäänkin, kun puhutaan työmarkkinoista, kaikenlaiset joustot ovat tärkeitä. Tämä paikallisen sopimisen edistäminen on yksi lukuisista hallituksen yrityselämää ja myöskin työmarkkinoita joustavoittavista uudistuksista.

Tässä jo aikaisemmin taisin todeta sen, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta mietinnössään toteaa, että nämä nyt esitetyt muutokset lisäävät joustavuutta työnteon ehdoista sopimiseen ja mahdollistavat työnantajan toimipaikkakohtaisten tilanteiden paremman huomioimisen mutta myöskin mahdollistavat sen huomioimisen entistä paremmin, että työntekijöiden erilaiset tilanteet voidaan paikallisesti huomioida.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten valiokunta toteaa, mahdollisuus toimia joustavammin ylipäättäänkin vähentää erilaisia hallinnollisia kustannuksia ja vahvistaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuasemaa. Tämä on erittäin tärkeää, ja kaikki tällaiset Suomen kilpailukykyä ja tuottavuutta parantavat uudistukset ovat tervetulleita. Tämä on hyvä uudistus ja muistuttaa siitä, että kannattaa tehdä töitä ja kannattaa yrittää. Enkä itse näkisi tätä uudistusta edes minkäänlaisena oikeisto—vasemmisto-akseliin sijoittuvana asiana, vaan kyllä tätä uudistusta ovat yrittäjät toivoneet pitkään riippumatta siitä, mikä esimerkiksi yrittäjän poliittinen aatemaailma on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

15.43 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävässä esityksessä uudistetaan työmarkkinoita, joihin Suomessa ei ole tehty uudistuksia vuosikymmeniin. Suomi onkin jäänyt merkittävästi jälkeen verokkimaistaan niin kilpailukyvyssä kuin tuottavuudessa. Kilpailukyky ja tuottavuus ovat niitä avaimia, millä Suomen talous nostetaan taas jaloilleen.

Paikallisen sopimisen edistäminen on merkittävä ja pitkään odotettu uudistus. Yrittäjät ovat vuosikymmenten ajan tuoneet esille tarpeen lisätä joustavuutta ja yhdenvertaisuutta työmarkkinoilla. Tämä hallituksen esitys vastaa vihdoin siihen tarpeeseen. Esityksen keskeinen periaate on yksinkertainen: kaikilla yrityksillä tulee olla yhtäläinen mahdollisuus sopia paikallisesti riippumatta siitä, ovatko ne järjestäytyneitä työnantajaliittoon. Tämä ei ole vain yrittäjien etu vaan myös työntekijöiden ja koko Suomen talouden etu. Joustavammat työmarkkinat parantavat työpaikkojen säilymistä, lisäävät kilpailukykyä ja tukevat kasvua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

On tärkeää huomata, että tässä esityksessä on huomioitu myös työntekijöiden oikeudet. Työlainsäädännön pakottavat vähimmäissäännökset säilyvät, ja työntekijöitä edustavien tahojen rooli varmistetaan. Tämä uudistus ei ole keino heikentää ehtoja vaan mahdollisuus luoda ratkaisuja, jotka sopivat juuri kyseisen työpaikan ja ihmisten tarpeisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on myös askel kohti joustavampia ja nykyaikaisempia työmarkkinoita. On aika mahdollistaa paikallinen sopiminen kaikille yrityksille ja antaa työpaikoille enemmän välineitä menestyä muuttuvassa maailmassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja.

15.45 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Ensin haluan vastata edustaja Partaselle, joka halusi täällä jäädä kuuntelemaan opposition vaihtoehtoja ja sitten poistui salista. Hän kuitenkin tunteikkaasti täällä toivoi, että oppositio puhuisi kauniisti yrittäjistä ja työnantajista, ja sattumoisin vasemmistoliitto onkin tänään julkaissut pienyrittäjäohjelman, jossa nimenomaan lähtökohta on se, että kahtiajakoa yrittäjiin ja palkansaajiin pienennetään, koska pidämme sitä harhaanjohtavana.

Me olemme myös sitä mieltä, että tämä työnantajien haukkuminen, johon edustaja Karoliina Partanen täällä viittasi, on hyvin erikoinen kuvaus siitä, mitä oppositio tekee, kun me kritisoimme täällä hallituksen toimia, emme työnantajia. Me itse asiassa haluaisimme nimenomaan helpottaa ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Me haluaisimme porrastaa työnantajamaksuja liikevaihdon mukaan. Me haluaisimme kitkeä epäreilua kilpailua, joka osuu nimenomaan näihin pieniin yrityksiin Suomessa, ja me tekisimme sen vahvistamalla harmaan talouden torjuntaa ja vahvistamalla kilpailuviranomaisten toimivaltuuksia.

Haluaisin myös kysyä edustaja Partaselta, joka ei valitettavasti ole täällä salissa, mutta ehkä joku muu hallituspuolueista haluaa vastata: mitä hallitus on siis kerta kaikkiaan tehnyt yrittäjien hyväksi? [Timo Heinonen: Ei täällä paljon vasemmistoliittolaisiakaan näy! — Pia Lohikoski: Taitaa olla enemmän kuin kokoomuslaisia!] Te olette esimerkiksi nostaneet arvonlisäverotusta, joka pienentää kotimaista kulutuskysyntää heikentämällä palkansaajien ostovoimaa ja nostamalla hintoja. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Minä olen hyvin ihmeissäni siitä, että täällä esitetään, että opposition pitäisi tuoda teille vaihtoehtoja, kun te olette nimenomaisesti toimineet yrittäjävihamielisesti näillä esityksillä, jotka vaikeuttavat yrittäjien toimintaa.

Sitten tähän itse asiaan eli paikalliseen sopimiseen:

Ensinnäkään paikallinen sopiminenhan ei ole itsessään huono asia, silloin kun se on reilua ja se tehdään työpaikoilla niin, että se toteutuu työehtosopimusten ja luottamusmiesjärjestelmän puitteissa. Valitettavasti tässä hallituksen esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä. Tämä on ongelma siksi, että näiden ehdotettavien muutosten mukaan tämä paikallinen sopimus voitaisiin tehdä luottamusvaltuutetun kanssa, jos työehtosopimuksessa edellytettyä luottamusmiestä ei olisi. Minusta on syytä pitää mielessä se, minkä aiemminkin täällä salissa sanoin, että työntekijän ja työnantajan välinen suhde on valtasuhde, ja silloin, kun työntekijöiden puolesta neuvottelee luottamusmies, on työntekijän puolella henkilö, jolla on koulutus ja osaaminen tällaisten sopimusten tekemiseen. Hallitus haluaa viedä tämän valtaa tasaavan mekanismin pois, eli voidaan siis aivan perustellusti puhua vallansiirrosta, johon tällä esityksellä ollaan suuntaamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Toinen ongelma tässä esityksessä on se, että se mahdollistaa palkkojen polkemisen, eli vuosiansioita voidaan leikata tällä esityksellä tuhansia euroja, jopa 10 000—20 000 eurola. Kun tämä yhdistetään sitten lakko-oikeuden heikentämiseen ja muihin työelämäheikennyksiin, niin tämä hallituksen työmarkkinapolitiikka heikentää kokonaisuudessaan työntekijöiden asemaa ja toimeentuloa sekä keskittää varallisuutta omistajille. Tämä esitys lisää väärinkäytöksen riskiä, ja esityksen perusteluissa on tuotu tämä asia ilmi: ”Paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asetmassa olevien asema heikentyy entisestään.” Teidän oma esityksenne. Esitys suosii järjestäytymättömiä yrityksiä eli uhkaa lopettaa yleissitovuuden monelta alalta, ja se vaarantaisi sitten taas monet keskeiset työehtosopimuksiin perustuvat työntekijöiden oikeudet, esimerkiksi lomarahat, ilta- ja yölisät.

Yksi peruste, jolla hallitus on perustellut paitsi tätä esitystä myös lukuisia muita työelämäheikennyksiä, liittyy siihen, että te puhutte työllisyysvaikutuksista. On fakta, että tällä paikallisen sopimisen lisäämisellä ei ole havaittu työllisyysvaikutusta, kuten hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan. Tämähän pätee käytännössä kaikkiin hallituksen tuomiin niin sanottuihin työelämäuudistuksiin, joita te perusteettomasti kutsutte työllisyystoimiksi ja jotka ovat tosiasiassa työelämäheikennyksiä.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan esitys paikallisesta sopimisesta on osa hallituksen laajempaa ideologista pakettia, jonka tarkoitus on toteuttaa laaja yhteiskunnallinen ja rakenteellinen muutos työmarkkinoille siten, että sopimisen kulttuuri heikkenee ja ammatit yhdistysliikkeen rooli kapenee. Kyseessä on vallansiirto työntekijöiltä työnantajille, ja se on tärkeää sanoa ääneen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

15.51 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vierastan myös sitä narratiivia, missä todetaan, että oppositio ei arvosta yrittäjiä ja että jotenkin me olisimme yrittäjävastaisia. Minusta tässä ei ole kysymys lainkaan siitä, vaan kysymys on ennen kaikkea siitä, että tämä esitys itsessään ei ole tasapainoinen.

Sinänsä paikallisessa sopimisessa ei ole mitään pahaa, kun se tehdään sillä tavalla, että aidosti pystytään sopimaan paikallisesti ja työehtoja kunnioitetaan. Sehän itse asiassa silloin on niin työntekijän kuin työnantajan etu. Tämä esitys valitettavasti nyt on kuitenkin tehty hyvin yksipuolisesti, eikä siinä oteta tarpeeksi huomioon työntekijöiden asemaa.

Esityksen toinen huono puoli on se, miten se kohtelee kaikkia yrityksiä aivan täsmälleen samalla tasolla, huolimatta siitä, minkä kokoisia nämä yritykset ovat, kuinka paljon työntekijöitä niissä on ja minkälaisella alalla ollaan. Varsinkin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa kuultiin se, miten tämä tuottaa erilaisissa yrityksissä eri sektoreilla erilaisia ongelmia.

Tällä esityksellä tuskin tulee olemaan todellakaan hyviä työllisyysvaikutuksia, mikä myös tulee esille siinä hallituksen esityksessä, ja sen takia tämä vaikuttaa aika puusilmäiseltä ratkaisulta. Jos olisi ollut yhtään enemmän kunnianhimoa, oltaisiin voitu rakentaa paikallisesta sopimisesta sellainen esitys, joka itse asiassa olisi ollut myös parempi niin pienten yrittäjien kannalta kuin sitten työntekijöiden kannalta.

Sitten otetaan vielä nämä tasa-arvoaikutukset, joista myös valiokunnassa kuultiin, ja ne olivat todella surullista kuultavaa. Taas uudestaan tulee hallitukselta työelämään liittyen sellainen esitys, jossa negatiivisista tasa-arvoaikutuksista ei välitetä laisinkaan. Ja ehkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

tämä kokonaisuus, missä pidetään kauniita puheita tasa-arvokysymyksistä mutta sitten kun tehdään lainsäädäntöä, niitten yli ollaan aina yhä uudestaan ja uudestaan valmiita kävelemään, on valtavan masentava, enkä usko, että Suomen kansa tällaista sumutusta myöskään pystyy sitten lopulta kuitenkaan uskomaan.

Näistä syistä esitän, että tämä lakiesitys hylätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

15.53 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Paikallinen sopiminen on kirvoittanut keskustelua puolesta ja vastaan. Muistaakseni vuonna 2021 — suuresti arvostamani edustaja Lyly varmasti muistaa vuosiluvut itseäni paremmin — eräs keskisuomalainen mekaanista metsäteollisuutta harjoittava yritys halusi tehdä yrityskohtaisen työehtosopimuksen, siis sopia työntekijöidensä kanssa paikallisesti työehdoista. Tämä yritys oli koko monikymmenvuotisen uransa aikana lomauttanut tai irtisanonut tasan nolla työntekijää — siis ei ollut yhtään työntekijää lomauttanut eikä irtisanonut monikymmenvuotisen uransa aikana. He halusivat antaa työntekijöilleen valtakunnallista työehtosopimusta paremmat palkankorotukset ja tämän lisäksi vielä kuuden prosentin tulospalkkiobonuksen, mutta tämä ei sopinut ammattiyhdistysliikkeelle, vaan tästä käynnistettiin työtaistelutoimenpiteet. Eli kyllä tällä hallituksen esityksellä pyritään paitsi kohentamaan kilpailukykyä ja tuottavuutta myöskin lisäämään vuorovaikutusta työnantajan ja työntekijöiden välillä. Sillä mahdollistetaan henkilöstön vaikuttaminen omiin työehtoihinsa.

On tärkeätä muistaa, että paikallinen sopiminen tapahtuu jatkossakin aina työehtosopimuksen rajoissa ja niiden menettelytapojen mukaisesti. Esityksessä sallittaisiin järjestäytymättömille, yleissitovaa työehtosopimusta noudattaville työnantajille samat paikallisen sopimisen mahdollisuudet, mitkä ovat jo tällä hetkellä sallittuja järjestäytyneen kentän työnantajille. Työntekijöitä voi edustaa neuvotteluissa luottamusmies, luottamusvaltuutettu tai molemmat yhdessä riippuen työntekijöiden järjestäytyneisyydestä. Luottamusvaltuutetulle säädetään lailla sama turva, mikä on tällä hetkellä luottamusmiehellä. Lisäksi työnantajan on järjestettävä luottamusvaltuutetulle riittävä tiedonsaanti ja koulutus tämän tehtävän hoitamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että työehtosopimuskäytänteiden muuttaminen saattaa herättää huolta. Oppositio puolueiden edustajat ovat täällä maalailleet synkkiä uhkakuvia taivaalle paikallisesta sopimisesta, mutta meillä oli valiokunnassa kuultavana yritys, jonka toimitusjohtaja ja luottamusmies korostivat yhdessä paikallisen sopimisen mahdollistavan molempien osapuolten, sekä työntekijöiden että työnantajan, intressien huomioon ottamisen parhaalla mahdollisella tavalla. Luottamusmies jopa totesi, että usein ehdotus paikallisen sopimisen tekemiseen tulee nimenomaan työntekijäpuolelta, eli siinä mielessä itse olisin kyllä luottavainen tämän paikallisen sopimisen mahdollisuuksiin.

Sitä paitsi eihän paikallista sopimusta ole pakko tehdä. Tällä esityksellähän se ainoastaan mahdollistetaan myöskin järjestäytymättömille, yleissitovaa työehtosopimusta noudattaville yrityksille. Pitää myös muistaa vielä se, että luottamusvaltuutetun kanssa tehty paikallinen sopimus on esityksen mukaan irtisanottavissa puolin ja toisin kolmen kuukauden sisällä sopimuksen kestosta riippumatta, jollei työehtosopimuksessa tai paikallisessa sopimuksessa ole toisin mainittu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

15.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Yritän nyt vastata, kun täällä on niin monta väittämää ja asiaa tähän tilanteeseen. Lähdetään nyt siitä isosta historiasta ensin. Sanottiin, että nyt ei ole 17 vuoteen saatu kasvua aikaiseksi, mutta kun muistetaan se aika, jolloin Suomessa tehtiin konsensuksella keskitettyjä ratkaisuja ja isoja ratkaisuja, niin silloin Suomi kasvoi. Silloin se kasvoi ja talouskasvua oli ja tuottavuuskasvua oli. Kuinkas se on mahdollista? No, se tehtiin konsensuksella ja sitten jakovara katsottiin, joka jaettiin keskitetyillä ratkaisulla. No, työnantajat halusivat päästä tästä mallista eroon, koska se suojeli työntekijöitä ja jakoi sitä kansakunnan jakovaraa tasaisesti. No niin, sitten sanottiin, että mennään liittokohtaisiin ratkaisuihin, silloin 2007 eteenpäin. Se lähti laukalle 2007, ja kierros teki sen, että tuli ylisuuret palkankorotukset. Sen jälkeen sitten sitä korjattiin 2010-luku ja tehtiin keskitettyjä ratkaisuja, ja taas saatiin kansakunta jollain tavalla kilpailukykyiseksi.

No niin, taas sanotaan, että nyt pitää taas saada niitä liittokohtaisia ratkaisuja. No nyt niitä liittokohtaisia ratkaisuja tehdään. No eikö tähän sitten rakenneta tällainen vientimalli, jolla rajoitetaan, ettei vain saa tehdä ylisuuria palkankorotuksia. Tehdään toiseen suuntaan rajauksia. Sitten, kolmanneksi, nyt tulee se tähän paikalliseen sopimiseen liittyvä asia: Nyt kun saadaan rajattua, niin sitten pitää saada yritysکوhtaisesti koko ajan joustavuutta lisää, ja viedään niitä yrityksen sisällä olevia ehtoja sellaiselle taholle, joka ei niitä osaa soveltaa. Esimerkiksi lähetetyt työntekijät tulevat murtamaan rakennusalan työehdot kokonaan tässä maassa. Tämä on semmoinen asia, jota perussuomalaiset tekevät ihan huomaamatta ja tarkoituksella, voi sanoa. [Pia Lohikoski: On siitä heille kerrottu!] Tässä mielessä tätä tilannetta on viety.

Silloin kun konsensuksella tehtiin ja sovittiin, niin silloin kansakunta voi hyvin. Niin sen pitäisi olla paikallisella tasolla, työehtoja pitää sopia konsensuksella paikallisella tasolla. Ja siinä pitää olla tasapuoliset neuvottelukumppanit, ja se tasapuolinen neuvottelukumppani on sitä, että kummallakin puolella on omat taustajoukot tukemassa sitä, jos tarvitaan tietoa. No niin, tämä on se iso lähtökohta.

Hallitus avaa nytten paikallista sopimista sellaisille tahoille, jotka eivät oikein osaa sitä, ja sitten toisella kädellä se sanoo, että nostetaan yt-rajaa 50:een, ettei vain tarvitse sopia. Pitäisi vähän niin kuin päättää, mitä te haluatte. Ensin sanotaan, että täällä ei nyt tarvitse sopia ja näissä yrityksissä pannaan 50:een raja, ja täällä sanotaan, että nyt pitää saada kaikkien sopia, niittenkin, jotka eivät edes itse ole sopimuksessa osallisena. Koko ajan murretaan tätä isoa kuvaa todella, todella isossa kuvassa.

Tämä on semmoinen, jota tässä nyt tehdään, ja sitten perustellaan, että tulee kilpailukykyä nytten tosi paljon. Miten on ollut tämä 17 vuotta, kun on oltu tällaisessa mallissa, joka on erittäin hajautettu? Onko tullut kilpailukykyä? Ei. Suomi on aina pärjännyt silloin, kun se sopii yhdessä, ja se on meidän vahvuus. Toivoisin, että me sitä pystyttäisiin viemään eteenpäin. Tämä tasapuolinen neuvotteluasema on ydinkysymyksiä paikallisen sopimisen osalta.

Täällä edustaja Partanen kaipasi, että me ei puhuta niistä hyvistä yrityksistä. Kyllä me puhutaan. Hyvät yritykset järjestäytyvät ja hoitavat asiansa työntekijöiden kanssa, ja kannattaa muistaa, että jokainen työntekijä toivoo sen oman työyhteisönsä menestyvän. He eivät toivo sille mitään pahaa. Joka ikinen toivoo, että se menestyy ja pärjää siinä ja pärjää niissä kilpailutilanteissa ja muissa. Se on työntekijöitten etu. Sitä he haluavat. Mutta ei se ole niin, että vain työntekijät kantavat sen vastuun siitä, että menestytään. Täällä viedään koulutusmahdollisuuksia pois, sitä kykyä, jolla se yritys menestyy, tehdään sellaista poli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

tiikkaa täällä muissa tilanteissa. Viedään niin väärään suuntaan kokonaisuudessaan tätä suomalaista työmarkkinaa kuin olla ja voi.

Sitten jos mietitään vielä tätä, että miksi tämä työehtojen tekeminen on annettu lailla työmarkkinaosapuolille, niin se on niin, että ne sopivat kullekin alalle asialliset ja sille alalle sopivat työehdot, ja sitten osapuolet katsovat, kuinka paljon siitä pitää paikallisella tasolla joustavuutta vielä hakea lisää. Tämä on se pelisääntö siellä. Sitten mikä täällä on taustalla, niin siihen työehtojen sisältöön voi vaikuttaa työnantajapuoli työnantajapuolella järjestäytymällä ja työntekijäpuolella järjestäytymällä niihin liittoihin, jolloin ne tiedot menevät siitä, minkälaisia ehtoja pitää olla. Sitten näistä neuvotellaan, ja sen jälkeen valvotaan, että ne ehdot toteutuvat. Nämä ovat perusasioita koko ajan.

Nyt viedään koko ajan valvontaa pienemmäksi ja näin pois päin, ja tässä tulee olemaan erityisen isona ongelmana tämä valvonta. Sitä mainostetaan nyt, että yksi 200 000 laitetaan työsuojelupiireille valvontarahaa. Miten minä nyt sanoisin kauniisti sen, sillä ei nyt hirveästi tätä valvontaa vahvisteta. Kun täällä on 160 yleissitovaa työehtosopimusta ja niistä paikallisia sopimuksia syntyy, niin niitä voi tulla satojatuhansia, ja näiden ihmisten pitäisi tuntea nämä 160 työehtosopimusta. Se on mahdotonta. Tulee olemaan todella vaikea saada sitä valvontaa hoidettua, eli se perälauta tulee vuotamaan, vaikka ne sopimukset joutuisi toimittamaan sinne.

Eli kokonaisuutena tässä ei ajatella, mitä ollaan tekemässä. Ollaan vain murtamassa tätä järjestelmää, ja epäilen, että tällä nimenomaan halutaan viedä tämä sopimuksien antama turva pois ja työehdot määritellä pelkästään yksilötasolla. — Kiitos. Jatkan seuraavassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.04 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Partanen aikaisemmin odotteli ja pyysi meitä kertomaan, onko hyviä työnantajia ollenkaan. Lupasi jäädä kuuntelemaan, mutta eipä edustajaa nyt näy salissa, mutta kehunpahan silti: Elikkä olen ollut ammattiyhdistysliikkeessä tavalla ja toisella liki 20 vuotta mukana, ensin 13 vuotta luottamusmiehenä ja sitten vajaa viisi vuotta ammattiliiton työntekijänä, ja minä vakuutan teille, arvon edustajat ja arvoisa puhemies, että kyllä, hyviä työnantajia oli lukuisia. Monia työnantajia, jotka noudattivat työlakeja, kuten kuuluu ja työehtosopimuksia, kuten kuuluu, ja parhaimmat jopa pääsivät hienosti sopimaan paikallisesti vielä lisää. Se oli kyllä hienoa katsottavaa.

Arvoisa puhemies! Pihvi on se, että työehtosopimuksen osapuolille sovittujen valtuuksien laajentaminen järjestäytymättömiin työnantajiin tulee myös heikentämään kannustetta järjestäytyä, mikä taas on suoraan vastoin esimerkiksi EU:n vähimmäispalkkadiirektivissä asetettuja velvoitteita.

Yrityskohtaisten työehtosopimusten lukumäärä tulee kasvamaan erityisesti isojen yritysten kohdalla, ja isot yritykset ovat aina olleet merkittäviä alojen yleissitovuuden määrittämisessä. Mikäli suuret yritykset ryhtyvät tekemään yhä enemmän yrityskohtaisia työehtosopimuksia, se sirpaloittaa alan yhteisten työehtojen määräytymistä ja samalla se heikentää sopimusalan työehtosopimuksen yleissitovuuden ylläpitoa. Tämä on se asian pihvi nimenomaan. Elikkä se yleissitovuus tulee murenemaan.

Sitten jos menemme niihin yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin, niin edustaja Piisinen täällä totesi äsken hienosti sen, mikä on kuulunut monen hallituspuolueen kansanedustajan suusta, että paikallinen sopiminen on sopimista eikä tarvitse sopia, jos ei halua sopia —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

ja nyt ollaan siinä asian ytimessä. Elikkä siis kun esimerkiksi olemme yrityskohtaisissa työehtosopimuksissa, ja sitten jos siellä ei halutakaan sopia esimerkiksi tätä työpaikkakoh- taista työehtosopimusta, niin mitäpä sitten tapahtuu? Sekö olikin hieno ratkaisu, ettei so- vittu? No, ei todellakaan ole, vaan silloin siellä tapahtuu se, että mennään pelkästään laki- pykälien mukaan, ja silloin tapahtuu tietysti niitä ikäviä heikennyksiä työntekijöille. Niin että se ei ole niin yksinkertaista, että ei tarvitse sopia, jos ei halua sopia, sillä myös joskus on tilanne, että on pakko sopia, ettei vielä huonommin käy. Tämän halusin tässä vielä to- deta.

Sitten täällä ovat hallituspuolueitten kansanedustajat puhuneet vuolaasti ja varmaan pu- huvat jatkossakin siitä, että kilpailukykyä vahvistetaan tällä lakimuutoksella. Haluaisin kuulla nyt ihan konkreettisia esimerkkejä, mistä se kilpailukyky otetaan, mistä se muodos- tuu, miten tämä lakiesitys nimenomaan sitä kilpailukykyä nyt niin vahvasti vahvistaa, ku- ten täällä monessa puheenvuorossa olemme kuulleet. On puhuttu työllisyyden parantumi- sesta ja on puhuttu taloustilanteen parantumisesta tällä lakiesityksellä. Mikä on nyt se juttu tässä lakiesityksessä? Mitkä ovat ne konkreettiset esimerkit, millä se kilpailukyky, talous ja kaikki työllisyydet parantuvat? Kyllähän tämä paikallinen sopiminen on hallituksen työllisyyden taikaseinä, eikä mikään muu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

16.07 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä se on juuri täälläkin tä- nään saatu taas todistaa, kuinka hallitus ei kuuntele. Se ei kuuntele asiantuntijoita, ei se kuuntele työntekijöitä, ja tuntuu välillä, että ei se kyllä kuuntele yrittäjiäkään. Mutta tä- nään saimme todistaa erinomaisen hyvää esimerkkiä, kun täällä edustaja Partanen nimen- omaan piti esitystä puolustavan puheenvuoron ja totesi lopuksi, että jään nyt odottamaan tähän saliin, josko opposition puolelta niitä joitakin positiivisia puheenvuoroja tulisi. Edus- taja oli tässä salissa sen jälkeen 20 sekuntia, eikä edes istunut omalle paikallensa. Minusta tämä on aivan loistava esimerkki siitä, että kyllä sanotaan, että me kuuntelemme teitä, ja teot ovat aivan toista. Tämä näkyy kautta linjan tässä koko tekemisessä, ja se on kyllä kaik- kein huomionarvoisinta tässä kokonaisuudessa.

Tässä ovat nimenomaan hallituspuolueiden edustajat todenneet, että nyt on viety monta esitystä vuoden aikana eteenpäin ja tämän vastakkainasettelun pitäisi madaltua. Nämä esi- tykset, joita tänne saliin jatkuvasti tuodaan, eivät madalla sitä vastakkainasettelua, vaan ni- menomaan lisäävät sitä. Ja juuri se, että te toteatte näin, on taas todiste siitä, että te ette kuuntele molempia osapuolia tasapuolisesti.

En tiedä mitään niin hienoa kuin sen, että työnantajan ja työntekijöitten välinen yhteis- työ sujuu. Uskon siihen, että ne yritykset, joissa nimenomaan työnantajan ja työntekijöit- ten yhteistyö sujuu, ovat kaikkein parhaiten pärjääviä niin nyt kuin tulevaisuudessakin, ja uskon siihen, että ne hallitukset, jotka tekevät kaikkein tasapainoisinta politiikkaa molem- piin suuntiin, ovat niitä, jotka saavat asioita kaikista parhaiten edistettyä.

Kyllähän me voimme nyt todeta, mikä se hallituksen tulostaulun lista on. Työllisyyden kehitys on Euroopan surkeinta. Me sosiaalidemokraatit emme kannata työn tekemistä eh- doilla millä hyvänsä. Me haluamme, että työntekijöillä on ne minimioikeudet, ja siitä tässä on kyse. Emme me ole täällä haukkumassa tai moittimassa yrittäjiä. Kyllä me ymmärräm- me, että jokaisella työntekijällä pitää olla se yritys, jossa hän on töissä. Me kritisoimme täällä hallitusta, mutta hallitus ei halua kuunnella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.09 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! En ole kuullut itsekään, että tässä keskustelussa olisi käyty yhdenkään yrittäjän tai työnantajan kimppuun. Itsekin olen kritisoinut lähinnä tätä lakiesitystä, en työnantajia. Tarkistin tuossa aikaisempia puheenvuorojani, ja aivan oikein muistin. Olen useassa puheenvuorossa sanonut, että pääsääntöisesti kaikki työnantajat toimivat kuten kuuluukin. Näinhän se on.

Arvoisa puhemies! Nyt tämän lain myötä avataan kyllä semmoinen työelämän taikalaa-tikko, ja on vaikea arvioida, miten paljon tämä laki tulee muuttamaan suomalaista työelämää. Erilaisia riskejä nostetaan esiin myös asiantuntijalausunnoissa, ja niistä ihan muutama vain mainitakseni, esimerkiksi yliopistonlehtori Markku Sippola Helsingin yliopistosta toteaa: ”Luottamusvaltuutetun asema tulee olemaan paljon heikompi kuin mitä hallituksen esityksessä arvioidaan. Esitys myös heikentää olennaisesti työnantajien kannustimia pysyä työnantajaliittojen jäsenenä, koska paikallisen sopimisen ’edut’ varmistuisivat vastaisuudessa ilman työnantajaliittoon kuulumista.” Sitten täällä lukee muun muassa: ”Hallituksen esityksessä ei tunnisteta riskejä siitä, että Suomi ei esitettyjen muutosten jälkeen enää edusta sen kummemmin kollektiivista kuin koordinoituakaan työmarkkinamallia.” Nämä olivat siis Helsingin yliopiston lehtorin Markku Sippolan lausunnosta.

Ja jos tästä tasa-arvovaltuutetun lausunnosta nostan vaikka tämmöiset lauseet:

”Esityksen sukupuolivaikutusten arvio onkin suppea ja abstrakti. Esityksestä ei käy ilmi, miten se vaikuttaa esimerkiksi sukupuolten palkkaeroihin, vaikka lainsäädännön arviointineuvosto edellytti asian arvioimista.”

”Tasa-arvovaltuutettu kiinnittää erityistä huomiota siihen, että esityksen mukaan valtakunnallisten työehtosopimusten edustavuus voisi heikentyä, mikäli työnantajakohtaiset työehtosopimukset yleistyisivät ja valtakunnallista työehtosopimusta ei voitaisi enää pitää yleissitovana. Esityksen mukaan riskin realisoituessa vaikutukset voisivat kohdistua nimenomaan naispalkansaajiin erityisesti yksityisillä palvelualoilla. Tämä voisi johtaa työehtojen heikkenemiseen entisestään sellaisilla aloilla, joilla palkkataso on muutenkin keskimääräistä heikompi.”

”Tasa-arvovaltuutettu katsoo, että riski yleissitovuuden heikkenemisestä on todellinen ja että sillä olisi realisoituessaan huomattavat vaikutukset.”

Nämä halusin tähän nyt nostaa keskusteluun vielä tueksi, koska hallituspuolueen edustajien puheenvuoroissa on kovasti kyseenalaistettu, että tältä puolen salia nämä asiat eivät perustuisi mihinkään. Nämä nyt ihan vain nostona, että kyllä niitä tuolta asiantuntijakuulemisista löytyy. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

16.12 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! ”Harmittaa niiden yritysten ja työnantajien puolesta, jotka haluavat toimia reilusti ja ymmärtävät työrauhan merkityksen työpaikoilla. Tästä uudistuksesta hyötyvät ennen kaikkea ne epärehellisesti toimivat yritykset, jotka haluavat polkea työehtoja, käyttää hyväksi osaavaa työvoimaa ja käyttää työmarkkinoilla heikommassa asemassa olevien ihmisten hätää hyödyksi maksimaalisen hyödyn toivossa.” Tämän olen itse tämän asian käsittelyn yhteydessä todennut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Edustaja Partasen peräänkuuluttamaan asiaan, että kuinka täällä positiivisia puheenvuoroja yrityksistä ei pidetä, haluaisin kyllä tiedustella, onko hallituksen vai kenties Partasen oletus se, että täällä täytyisi puolustella myös niitä koirariyrityksiä.

Useasti olen myös täältä pöntöstä käynyt kehumassa niitä yrittäjiä, jotka kikyn aikana tekivät omat kiky-ratkaisunsa. Erityisesti mieleeni niiltä luottamusmiesvuosilta on jäänyt tämä kertomus: Työnantaja menee työntekijöiden luokse ja kertoo, että voimmeko sopia paikallisesti seuraavaa kikyn toteuttamisesta: kolmena lauantaina vuodessa te menette kotiin, käytte nojatuoliin istumaan, otatte rennon asennon ja mietitte omaa tulevaisuuttanne, mitä siltä haluatte. Tässä oli tämän yrityksen kikyn toteutus. Voin sanoa, että ei varmasti oltu haluttu kikyä repiä selkänahasta, vaan nähtiin vaihtoehtona myös tulevaisuuteen investointi.

Sen sijaan tämä hallituksen esitys, jota nyt käsitellään, ajaa pienet yrittäjät ulos kilpailutuksista. Paikallisen sopimisen myötä tällä tavalla vapautettuna pienyrittäjien mahdollisuudet pärjätä kilpailutuksissa pienenevät entisestään. Hallituksen toimesta siis entisestään suuremmille yrityksille jää mahdollisuus toimia ja pirstaloittaa kilpailutusta muun muassa rakennusallalla, ja samalla hallitus mahdollistaa perussuomalaisten suostumuksella ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön ja tuomisen Suomeen työmarkkinoille.

Eikä siinä vielä kaikki. Tasa-arvoa tässä lakiesityksessä ei ole. Siinä, missä täällä puhutaan kauniisti luottamusvaltuutetun roolista, samaan aikaan erityisen herkäät henkilötiedot voivat ajautua työnantajan käsiin — sellaiset, mitä työnantajan ei tarvitse tietää — koska liitossa jäsenenä oleva henkilö ei voi asettua ehdolle luottamushenkilön vaaliin. Tämä tarkoittaa sitä, että silloin liiton jäsenyys, joka kuuluu, kuten puolueen jäsenyysskin, erityisesti suojattavien tietojen piiriin, päättyy työnantajalle käytännössä tarjottimella ojennettuna. Minusta tämä on GDPR-lain vastainen, ja siksi ihmettelenkin, miksi hallitus haluaa tuoda tällaisen esityksen eduskuntaan käsiteltäväksi.

Täällä on myös keskusteltu tänään ja kuultu perusteluja siitä, että tämä on askel kohti joustavampia työmarkkinoita, mutta lisäisin tähän lauseen perään vielä ”työnantajille”. Tämä ei ole tulevaisuuteen suuntaava esitys, vaan tällä mennään pitkälle, pitkälle menneisyyteen — pahimmassa tapauksessa niihin aikoihin, kun miehet ja naiset seisoivat tehtaan portilla hatut kourassa ja odottivat, että kuka tänään saa töitä tehdä. Paikallista sopimista omassa ajassaan sekin.

Mutta kaikista huolestuttavinta tässä lakiesityksessä on se, että lainsäädännön tarkoitus on aina turvata heikommassa asemassa olevaa, ja tämä on yksi siinä pitkässä rimpsussa esityksiä, joita hallitus on tuonut tähän saliin, joka ei turvaa työntekijän asemaa vaan entisestään heikentää sitä, ja tämä on minusta käsittämätöntä. Me emme voi sosiaalidemokraatteina hyväksyä sitä, että työtä pitäisi tehdä säännöillä millä hyvänsä. Säällinen työ ja palkka kuuluvat kaikille. Se on ihan ihmisoikeus, että sillä palkalla, jonka työstä saa, pystyy elämään, ja lainsäädännön pitäisi olla tämä minimiturva tässä.

Ehkä vielä viimeiseksi sitten tästä kilpailukyrvystä: Odotan oikein innolla sitä, että seuraavana puheenvuoron pitävä Heinonen tai Piisinen avaa, mistä tämä kilpailukyky tämän esityksen myötä tulee. Mitkä ovat ne työllisyysvaikutukset, mitä tällä tullaan saamaan, ja miten tämä tulee vaikuttamaan Suomen kilpailukykyyn? Sitähän hallitus omilla esityksillään hakee, mutta tälläkään esityksellä ei ole työllisyysvaikutuksia. [Timo Suhonen: Nyt odotellaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

16.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Vasemmistoliiton puheenjohtaja Minja Koskela piipahti salissa [Pia Lohikoski: Istui täällä monta tuntia!] moittimassa ja haukkumassa työkaverinsa edustaja Karoliina Partasen siitä, että edustaja Partanen ei enää ollut istuntosalissa. Vasemmistoliiton puheenjohtaja Koskela poistui itse välittömästi salista haukkujensa jälkeen, oman puheenvuoronsa jälkeen. [Pia Lohikoski: Istuttuaan täällä kolme tuntia!] Tämä on hyvä pöytäkirjaan kertoa, jos te tällä tavalla haluatte täällä salissa toimia.

Te tiedätte, arvon vasemmistolaiset, että täällä salissa on tälläkin hetkellä paikalla yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi, kuusi, seitsemän, kahdeksan, yhdeksän, kymmenen kansanedustajaa ja puhemies ja se on aivan normaali tapa tässä, että osa edustajista on kuuntelemassa puheenvuoroja työhuoneessaan, tulevat tänne pitämään oman puheenvuoronsa ja osallistuvat tiettyihin kohtiin. Minun mielestäni on vähän vastenmielistä, että täällä salissa... [Pia Lohikosken välihuuto — Eduskunnasta: Pyydetään puheenvuoro!] — Voitteko pyytää puheenvuoron silloin, kun te haluatte huutaa siellä? [Pia Lohikoski: Niinhän tekin huutelette aina! — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin.

Niin, halusin nyt pöytäkirjaan sen todeta, millä tavalla vasemmistoliiton puheenjohtaja Minja Koskela halusi täällä salissa julkisesti antaa sellaisen kuvan edustajakollega Partasesta, että hän ei töitä tee, oli hetken ja lähti. [Pia Lohikoski: Ei sanonut niin!] Samalla lailla teki edustaja Koskela: hukkui saman tien näiden haukkujensa jälkeen. O tempora, o mores.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallitus antoi syyskuun alussa esityksen paikallisesta sopimisesta. Esitys on itse asiassa työmarkkinajärjestelmässä historiallinen muutos, jolla yhdessä sopiminen laajennetaan yhdenvertaisesti kaikkien työntekijöiden ja yritysten, työpaikkojen, käyttöön. Paikallisella sopimisella tarkoitetaan työpaikkakohtaista, työntekijän ja työnantajan yhteistä sopimista jostakin työehtosopimuksen määräyksestä, kuten työajoista tai palkoista. Työpaikoilla nimittäin parhaiten tiedetään se, mitä kannattaa tehdä ja miten ja milloin. Uudella lainsäädännöllä yhdessä sopiminen on jatkossa mahdollista kaikissa yrityksissä riippumatta siitä, kuuluuko yritys työnantajaliittoon tai millainen työntekijöiden edustusjärjestelmä yrityksessä on. Jatkossa kaikki työntekijät ovat sopimisessa yhdenvertaisessa asemassa järjestäytymisestä riippumatta.

Nykyinen malli on itse asiassa syrjinyt osaa työntekijöistä, mutta myös niitä yrityksiä, jotka ovat käyttäneet maamme perustuslain turvaamaa negatiivista yhdistymisvapautta. Tähän asti luottamusmiehen puuttuminen on estänyt useissa tilanteissa paikallisen sopimisen. Luottamusmies on saattanut puuttua esimerkiksi siksi, että työpaikalla ei ole enää yhtään ammattiliittoon kuuluvaa työntekijää. Nyt nämä yhdessä sopimisen kiellot viimein poistetaan. [Niina Malm: Paikallinen sopiminen!]

Jatkossa paikallinen sopiminen mahdollistetaan yritystasolla työntekijöiden ja työnantajan kesken niin, että sopijana voi olla luottamusmies tai luottamusvaltuutettu. Nykyinen lainsäädäntömme on asettanut myös yrityskohtaiset työehtosopimukset heikompaan asemaan valtakunnallisiin työehtosopimuksiin verrattuna. Yrityskohtaisesti räätälöidyllä työehtosopimuksella ei ole voinut sopia kaikista niistä asioista, joista valtakunnalliset liitot ovat voineet sopia. Nyt korjaamme tämänkin niin, että jatkossa yrityskohtaisella työehto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

sopimuksella työntekijöiden ja työnantajan kesken voidaan sopia kaikista niistä asioista, joista valtakunnallisillakin työehtosopimuksilla voidaan sopia.

Tyyneyden rukouksessa toivotaan, että Jumala soisi minulle tyyneyttä hyväksyä asiat, joita en voi muuttaa, rohkeutta muuttaa, mitkä voin, ja viisautta erottaa nämä toisistaan. Me emme tiedä, mitä maailmassa tulee tulevaisuudessa tapahtumaan, miten Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi tulee näkymään kauppapolitiikassa, mitä Venäjä tulee jatkossa tekemään, miten Venäjän hyökkäyssota näkyy Euroopassa ja Euroopan taloudessa, miten Kiina tulee näihin tilanteisiin reagoimaan tai miten meille erittäin keskeisen kauppakumppanin Saksan talous tulee kehittymään. Kun me emme voi niihin suoraan itse vaikuttaa, niin silloin meidän kannattaa vaikuttaa ja tehdä sitä, mitä me voimme.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on saanut aikaiseksi paljon. Olemme madaltaneet työllistämisen kynnystä, niin että mahdollisimman moni suomalainen pääsisi töihin. Olemme käynnistäneet raskaan ja turhan byrokratian purkutalkoot muun muassa lupa-asoiden helpottamiseksi, mutta myös tehostaneet yrityksille kohdistuvaa rahoitusta. Moni asia on jo saatu valmiiksi, osassa valmistelu on vielä käynnissä.

Arvoisa puhemies, hyvät edustajakollegat! Maassamme toimii vajaat 300 000 yritystä, ja ne työllistävät noin 1,4 miljoonaa suomalaista ihmistä. Työ tuottaa veroja, joilla maksetaan palveluita kaikille. Koko 2000-luvulla uudet työpaikat maassamme ovat syntyneet nimenomaan näihin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. 20 vuoden aikana pk-yritykset loivat uusia työpaikkoja yli 160 000, ja uudet työpaikat syntyvät tänäänkin pääasiassa alle kymmenen henkilöä työllistäviin, usein kasvujanoisiin ja uudistumiskykyisiin yrityksiin.

Tosiasia on sekin, että vain menestyvä yritys lopulta työllistää. Siksi ei ole järkevää asettaa vastakkain työntekijöitä ja työnantajia, vaan kannattaa tehdä ratkaisuja, mitkä ovat molemmille hyviä. Meillä Suomessa jo monella työpaikalla käytetään yhdessä sopimista. [Niina Malm: Paikallinen sopiminen!] Miksi sitä käytetään, jos se on niin paha? No, siksi sitä käytetään, kun yhdessä sopimisesta, paikallisesta sopimisesta, hyötyvät kaikki: työntekijät ja yritys. Sen takia monet työntekijät ovat halunneet paikallisesti sopia asioista. Ja tämänkin lainsäädännön jälkeen se on vapaaehtoista. Ei yhdessä paikallisesti voi sopia, jos toinen ei ole valmis sopimaan, vaan tämä on mahdollisuus, niin kuin täällä hyvin edustaja Piisinen ja muut ovat esille tuoneet. [Puhemies koputtaa] Ne tiedetään parhaiten paikallisesti työpaikoilla, ja siksi jatkossa työpaikoilla voidaan työntekijöiden ja työnantajan kesken niistä myös yhdessä sopia. [Niina Malm: Paikallisesti sopia!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

16.25 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen kovasti vasemman siiven kovaa sanansäilää meitä perussuomalaisia kohtaan tässä paikallisessa sopimisessa. On totta, että me halutaan edistää yrittäjien asemaa mahdollistamalla paikallinen sopiminen myöskin näille järjestäytymättömille, yleissitovaa työehtosopimusta noudattaville yrityksille, mutta me halutaan edistää myöskin työntekijöiden asemaa, nimittäin hallitusneuvotteluissa tämä yleissitovuudesta kiinni pitäminen oli nimenomaan meille perussuomalaisille kynnyskysymys.

Sen lisäksi kaikille aloille, joilla ei ole valtakunnallista työehtosopimusta, on säädetty sillä tavalla, että työntekijöitä näissä paikallisissa, yrityskohtaisissa sopimuksissa saa edustaa vain ja ainoastaan yksinoikeudella valtakunnallinen työntekijöiden yhdistys tai siihen kuuluva yhdistys. Tällä pyritään ehkäisemään tällaisten näennäisten niin sanottujen kel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

taisten ammattiliittojen syntyminen, jotka eivät välttämättä aja ollenkaan työntekijöiden etua. Tämäkin tuli hallitusohjelmaan nimenomaan perussuomalaisten toimesta, ja tämän mennessä lakiin tämä voidaan hyvällä syyllä nimetä Lex Putkoseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.27 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että tämä on kylä historiallinen muutos yksipuolisuudellaan, miten tätä on tehty. Kun suomalainen työmarkkinajärjestelmä on kehitetty neuvotellen, sopien ja konsensusksessa, niin tässä kaikki on tehty työnantajan näkövinkkelistä ja palkansaajapuoli on tässä neuvotteluasetelmassa jätetty sivuun ja sen pöytään tuomia asioita, mitä olisi pitänyt huomioida, ei ole huomioitu.

Myös täytyy sanoa, että myös järjestäytymätön yritys on saanut sopia TESiä paremmin koko ajan: ei ole kukaan estänyt sitä. Ei kukaan ole estänyt järjestäytymättömiä yrityksiä sopimasta TESiä paremmin, mutta yleissitovuuden kautta on annettu perälauta, että myös heidän pitää noudattaa tiettyjä ehtoja. Se on lailla oikein siirretty valtuus näille osapuolille tältä osin, ja sen takia tässä tämä yleissitovuuskokonaisuus on erittäin tärkeä.

Sitten kysyin tässä, miksi työnantajat eivät järjestäydy, kun voisi järjestäytymällä saada samat sopimisen oikeudet, mutta kun siinä tulee vähän velvollisuuksia myös, kun järjestäytyy yrityskenttään. Siellä pitää huolehtia, että ne työehdot toteutetaan, ja sitten myös tulee se valvontavelvollisuus siitä, että ehdot toteutuvat. Jos nopeasti laskee, niin kahden kolmen tunnin ulkopuolisen juristin palkalla tämä jäsenmaksu vuositasolla olisi voitu hoitaa. Se jäsenmaksu työnantajaliittoon on suuruusluokaltaan yleensä niin pieni. Eli järjestäytymällä näitä olisi pystynyt tekemään hyvin helposti, mutta sitä ei täällä haluta korostaa — halutaan vain korostaa, että ei vain tarvitse järjestäytyä ja että päästään eteenpäin näissä asioissa.

Sitten edustaja Piisinen sanoi, että perussuomalaiset ovat varmistaneet, että yleissitovuudesta huolehditaan. Minusta tässä yleissitovuuden määrittelyssä olisi pitänyt olla ihan uusia määrittelyjä, jos halutaan varmistaa, että yleissitovuus varmistetaan siltä osin kuin työnantajat eivät enää järjestäydy, kun ne saavat samat oikeudet sopia asioista ilman velvollisuuksia, ja sitten isot yritykset tulevat tekemään yrityskohtaisia TESejä ja ne vievät sitten järjestäytyneestä kentästä ison osan pois. Järjestäytyneissä yrityksissä tämän jälkeen on alle puolet alan työntekijöistä, usealla alalla näistä 160 alasta, ja silloin yli puolet sen alan työntekijöistä jää sopimuksien turvan ulkopuolelle. Eli olisi pitänyt tätä yleissitovuuden määrittelyä tehdä lainsäädännössä uusiksi.

No sitten, arvoisa rouva puhemies, mitä tämä mahdollisesti voi tuoda tullessaan? Nyt kun työehtosopimusosapuolet määrittelevät sen paikallisen sopimisen rajat — ja tiedän eräitä työehtosopimuksia, että siellä on käytännössä määritelty vain, että paikallisesti saa sopia soveltamisalaa lukuun ottamatta melkein kaikesta — niin varmasti siellä aletaan miettiä, että pitääkö ruveta laittamaan joitain rajoja näille paikallisen sopimisen säännöille, kuinka paljon paikallisesti annetaan mennä, koska nyt ei tiedetä, mitä tullaan oikeasti tekemään.

Täällä on monta kertaa mainittu nämä lähetetyt työntekijät. He eivät tiedä Suomen työehtoista paljon mitään, he eivät tiedä Suomen työelämäjärjestyksestä, neuvottelukulttuurista, palkkatasosta ja muusta. He voivat sopia tuolla rajalla tullessaan tänne ihan sellaiset työehdot, jotka ovat korkeammat kuin heidän lähtömaassaan mutta jotka ovat täällä selväs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

ti alimitoitettuja. Tämä tulee olemaan yksi kohta, missä esimerkiksi rakennusosalalla tullaan olemaan todella vaikeassa paikassa.

Eli järjestäytyneessä kentässä varmasti työmarkkinaosapuolet miettivät, mitkä oikeasti ovat niitä asioita, mitkä kaikki viedään paikalliselle tasolle, ja pelkään, että tämä myöskin jäykistää tätä paikallisen sopimisen kehittämistä, kun siinä ei ole tällaista tietoa niistä sopimuksista. Sen vuoksi me omassa vastalauseessamme toimme esiin sen, että nyt kun näistä sopimuksista työsuojelupiireille toimitetaan tieto, minkä sisältöisiä ne ovat, niin ne toimitettaisiin myös sieltä työsuojelupiiristä sinne sopimusosapuolille, niin että hekin näkevät, mitä asioita täällä on sovittu, jolloin päästäisiin sillä lailla seuraamaan sitä, pitääkö työehtosopimuksessa joitain asioita vielä huomioida paremmin, niin että pysytään näitten työehtojen määrittelemissä rajoissa. Tämä yleissitovuuden menetys on todella semmoinen kokonaisuus, joka tässä on jäänyt taka-alalle koko tämän lain valmistelussa.

Sitten täällä on tuotu esiin, että on yrityksiä, joista molemmien puolin voidaan sanoa, että siellä voidaan hyvin sopia. Tiedän, meilläkin oli tuolla semmoinen 1 400 hengen yritys, jossa työntekijät ja työnantajat kehuivat, että on päästy sopimukseen. Hyvä niin, näin on, mutta siellä on ollut riittävän iso kummallakin puolella, ja toisella puolella myöskin liitto tukena, ja se on ihan kannatettava asia, että ne tekevät yrityskohtaisia TESejä. Minä en vastusta yrityskohtaisia TESejä sinänsä, mutta se johtaa helposti siihen, että isot yritykset tekevät niitä, ja samalla kun ne siirtyvät tekemään omia, normaalisitovia TESejä, ne putoavat sitten yleissitovasta kentästä pois ja työehdot aloilla sirpaloituvat tästäkin syystä. Tulee erilaisia työehtoja sinne aloille, ja poistuu se yleissitovuuden antama suojia. Tuhansia yrityksiä ja kymmeniätuhansia työntekijöitä tulee putoamaan työehtosopimusten turvan ulkopuolelle.

Palaan seuraavassa tähän luottamusvaltuutetun ja luottamusmiehen asemaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.33 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä hyvää keskustelua olemme käyneet, ja nimenomaan muutamaan asiaan yritän vielä vähän ottaa kantaa. Esimerkiksi siihen, että edustaja Piisinen totesi aiemmassa puheenvuorossaan jotakuinkin niin, että miksi perussuomalaisiin kohdistuu painetta tässä asiassa. Se paine ehkä kohdistuu sen vuoksi, koska perussuomalaiset ennen eduskuntavaaleja lupasivat SAK:n Vaalistajan kyselyssä, että ”yleissitovista työehtosopimuksista on pidettävä kiinni tulevaisuudessa”. Näin ovat perussuomalaiset luvanneet tässä julkisessa kyselyssä, ja sitten kuitenkin meillä on tässä lakiesityksessä useita kymmeniä asiantuntijalausuntoja, jotka toteavat, että yleissitovat työehtosopimukset ovat murenemassa. Elikkä tässä on aikamoinen ristiriita. Sen takia perussuomalaisiin saattaa ehkä kohdistua painetta meidän puolelta siitä, mitä on puhuttu ennen vaaleja ja mitä tapahtuu nyt sitten näissä lakiesityksissä.

No sitten näissä aiemmissa puheenvuoroissa on kyselty hienosti täältä meidän SDP:nkin puolelta hallitusedustajilta, mitkä ovat ne konkreettiset tunnusluvut työllisyyden, talouden ja sen paremman kustannustehokkaan tuotannon osalta, kun täällä sitä on keuhuttu tämän lakiesityksen myötä, ja sitä emme kyllä ole vielä saaneet kuulla. Edustaja Heinonen taisi jotakin todeta niin, että työpaikat ovat odottamassa. Ovatko ne jossakin pöytälaatikossa, vai missä ne odottavat, ja mitä ne odottavat? Vielä haluaisin tähän tarkennusta, että työllisyysvaikutuksia ja lisää työpaikkoja syntyy esimerkiksi tämän lakiesityksen myötä, kun en saanut ihan siitä kiinni, mitä te vastasitte siihen. [Timo Heinonen: En minä niin sanonut!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Siihen voisin vielä mielellään ottaa uudestaan vastauksen. — Tällaisia huomioita tässä vaiheessa, ja kohta jatkan vielä. Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

16.35 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Säästöt ja jopa veronkorotukset ovat olleet niitä keinoja, joilla tätä meille kaikille niin rakasta Suomi-neitoa on elvytetty tällä hallituskaudella. Nämä ajoittain myös raastavat ja vaikeat talouden sopeuttamistoimet eivät kuitenkaan yksin riitä Suomi-neidon elvyttämiseen hyvinvoivaksi hyvinvointi-Suomeksi. Siksi uudistamme myös työmarkkinoitamme. Teemme niistä joustavampia, jotta kilpailukykyämme säilyy, kasvua ja investointeja syntyy ja ennen kaikkea jotta suomalaisilla on töitä.

Puhemies! Paikallisen sopimisen lainsäädäntömuutos on yksi näistä hallituksen työmarkkinatoimista, joista hyötyy koko suomalainen yhteiskunta. Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa ehkä myös oppositiota, että yleissitovuuteen ei olla kajoamassa. Kaikki paikallisen sopimisen uudistukset toteutetaan nykyisten yleissitovuuden puitteiden mukaisesti ja niitä kunnioittaen. Nykyinen oppositiokaan joskus valtaan päästessään ei tule kumoamaan tätä hyvää esitystä, vaikka nyt kritiikkiä antaakin.

Puhemies! Hallituksen perusteltua esitystä on helppo kannattaa. Ehkä meidän olisi eduskunnassa myös hyvä paikallisesti sopia, että valiokuntaoppaan mukaisia hyviä käytäntöjä noudatetaan aidosti myös valiokunnissa — tai tässä voisi sanoa tietyssä valiokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

16.36 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tänäkin tässä salissa on käyty rapsakkaa poliittista keskustelua. On ollut erilaisia mielipiteitä siitä, onko tämä käsittelyssä oleva lakiehdotus ja työ- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö siitä hyväksyttävä vai ei. Tällainen poliittisten näkemysten ja mielipiteiden konfliktihan kuuluu demokratiaan. Tässäkin keskustelussa on esiintynyt kuitenkin useasti oikeudellisia termejä: täällä on puhuttu perustuslaista, perusoikeuksista, kansainvälisistä velvoitteista, ihmisoikeuksista. Tämä lienee tällainen yleinen trendi, että poliittista keskustelua Suomessa enenevässä määrin käydään oikeudellisin käsittein. Itse en pidä tällaista hyvänä kehityksenä sen takia, että liian pitkälle mennessään se voi inflatoida perus- ja ihmisoikeuksien merkitystä. Jos kaikki on oikeudellista, niin on riski, että lopulta mikään ei ole oikeudellista.

Ongelmalliseksi tällainen keskustelu muodostuu siinä vaiheessa, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta päätöksen tekevä, auktoritatiivisen päätöksen tekevä perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon ja katsonut, että lakiehdotus on perustuslain mukainen, mutta sen jälkeen tässä salissa sitten keskustelussa kiistetään tämän lain perustuslainmukaisuus. Tässä keskustelussahan kävi aiemmin juuri niin, eli edustaja Furuholm totesi: ”Perustuslakikin edellyttää työvoiman suojelua, mutta hallituksen esitys on suoraan ristiriidassa tämän velvoitteen kanssa.” Tämä väite ei pidä paikkaansa. Perustuslakivaliokuntahan on todella arvioinut tämän lakiehdotuksen ja antanut siitä lausuntonsa, ja tulkintakysymysten viimekätinen ratkaiseminen suomalaisessa järjestelmässä kuuluu yksin perustuslakivaliokunnalle tässä talossa. Perustuslakivaliokunnalla on siis tulkintamonopoli.

Tämän työvoiman suojelua koskevan velvoitteen osalta perustuslakivaliokunta on nimellisesti todennut, että tämä ehdotettu sääntely paikallisen sopimisen mahdollisuus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

den laajentamisesta ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut esitystä tämän työvoiman suojelun velvoitteen kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa niihin työsopimuslain voimassa oleviin ja ehdotettuihin säännöksiin, joilla tätä velvoitetta toteutetaan. On tärkeää huomata, että perustuslakivaliokunta totesi myöskin sen selviön, ettei tämä perustuslain 18 §:n 1 momentin mukainen julkisen vallan velvoite työvoiman suojelusta kiinnity työmarkkinoiden kulloiseenkin sääntelytapaan, [Puhemies koputtaa] ja tässä yhteydessä voin todeta, että se ei kiinnity esimerkiksi yleissitovuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

16.40 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassakin tarvitsisi varmasti välillä enemmän paikallista sopimista. Julkisuuteen tulee kuva, että on lähinnä paikallista riitelyä, mutta se on väärä kuva. Useimmissa valiokunnissa me pystymme hyvin asioista sopimaan. Miksi otan tämän tähän alkuun? Sen takia, että jos työpaikoilla ja suomalaisissa yrityksissä ei ole luottamusta työnantajan edustajien ja työntekijöiden edustajien kanssa, ei synny mitään paikallista sopimista. Paikallisen sopimisen pitää olla aina aitoa sopimista, ei niin, että sanellaan toiselta puolelta ja pakotetaan.

Usein kysymys on siitä, että voidaan tehdä paikallisesti sopimuksia, jotka palvelevat niin työnantajaa kuin työntekijääkin. Parhaimmillaan se on tätä. Se voi koskea myös työaikajärjestelyjä, jotka eivät välttämättä ole heikentämissä mihinkään suuntaan, vaan halutaan esimerkiksi 12 tunnin työvuorot, jottei tarvitsisi lähteä niin usein työpaikalle, ja se toimisi kaikkien kannalta parhaiten. Minulla on siitä hyvin läheltä käytännön esimerkkejä, joissa on ollut hankaluuksia tämän suhteen ja ei ole päästy sopimaan. Sitten meillä on tapahtunut työmarkkinoilla aika isoja muutoksiakin, että siellä on vaikkapa metsäteollisuuden puolella lähdetty liukumaan kohti yrityskohtaisia työehtosopimuksia, ja tämä kenttä on muuttunut niin, että monet pienet yritykset ovat muuten ihmeissään tässä. He eivät pääse käyttämään näitä joustoja, ja silloin työntekijät ovat kokeneet, että he kärsivät.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ei ole minusta edes kovin radikaali. Se on kohtuullinen, se on hyvä esitys. Se on keskustan pitkäaikaisten tavoitteitten mukainen, pääosin. Meitä harmittaa tietenkin se, että tässä ei ole esitystä, että koko henkilöstö, niin kuin usein hyvin pienissä yrityksissä muutama työntekijä, voisi tulla siihen saman pöydän ääreen ja yhdessä sopia keskustellen asioista. Sekin on ihan toimiva monesti joissakin asioissa. Sitähän tämä ei mahdollista, ja tähän jää siis tällainen valuvika vielä. Se olisi minusta järkevää. Myöskään tämä ei mahdollista sitä, että jos on vain yksi työntekijä — että on työnantaja ja hänellä yksi työntekijä — eli et voi sopia tämän työntekijän kanssa toisin, koska ei voida lain mukaan valita työntekijöiden edustajaa silloin, jos on vain yksi.

Nämähän otetaan tässä lausumassa esille, ja minusta tämä lausuma on löysä. Pitäisi olla semmoinen lausuma, että nämä asiat pitäisi selvittää, ja tuoda tänne tämän vaalikauden aikana täydentävä hallituksen esitys, jossa korjataan nämä kysymykset. Tässäkin valmistelussa on lähdetty minusta pikkuisen liikaa sinne, että tämä on ILO-sopimuksen vastaista. Ei. Sitä aika helposti katsotaan joitakin 50 vuotta vanhoja tulkintoja, että nyt siellä tulee sitten täältä tulkinnasta johdettavaksi, että ei näin voi tehdä. Minusta meidän pitäisi vähän rohkeammin Suomessa haastaa näitä kansainvälisiä sopimuksiakin, että ovatko kaikki tulkinnot juuri tätä päivää. Minusta tämäntyyppisestä keskustelusta muuten edustaja Zyskowiec on aika hyvin täällä salissa usein puhunut, ja tältä osin kyllä yhdyn hänen puheenvuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

roihinsa. Enkä tarkoita sitä, että Suomen pitää ottaa linja, että me emme kunnioita kansainvälisiä sopimuksia — vaan semmoinen linja, että me olemme valmiita aika kriittisesti tarkastelemaan, ovatko ne tulkinnot enää tätä päivää vai pitäisikö haastaa uusilla tulkinnoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Piisinen, vastauspuheenvuoro, ja sitten puhujalistalle.

16.44 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Haluaisin edustaja Lohelle tässä todeta, että me käytiin tästä asiasta pitkät keskustelut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa — nimenomaan tästä, voidaanko sopia koko henkilöstön kanssa tai miten menetellään silloin, jos on ainoastaan yrittäjä ja yksi työntekijä. Tästä otettiin myöskin ILOlta lausuntoa, ja se todettiin, että se on sen vastaista, kuten sanoitte.

Käytiin myöskin keskustelua siitä, lähetetäänkö tämä perustuslakivaliokuntaan lausunolle. Siellä olivat myöskin keskustan edustajat sitä mieltä, että on turha lähettää sitä perustuslakivaliokuntaan, koska saatiin ministeriöstä vastine, jossa tämä tuotiin selkeästi esille. Samoin ihmettelen, että arvostelette tätä ratkaisua, koska teillä oli mahdollisuus jättää valiokunnassa mietintöön vastalause, mutta ette kuitenkaan jättäneet sitä, vaan totesitte, että tämä lausuma vastaa niin lähelle sitä teidän ajatustanne, että sitä ei kannata jättää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Lohi.

16.45 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, joten minun on hankala jättää toisen valiokunnan jäsenenä vastalauseita. Totta kai siellä keskustan edustajat olivat, ja varmasti on viisasta näin, että jos kerta me edistetään tässä paikallista sopimista, niin ei meidän kannata täällä alkaa joka asiasta riitelemään. Mutta se ei estä sitä, etteikö voisi tässä salissa sanoa kuitenkin jokainen edustaja, joka täällä toimii imperatiivisen mandaatin turvin yksilönä, omaa mielipidetään siitä, miten kannattaisi olla ja mikä olisi se tavoitetilä. Minusta tavoitetilän pitäisi olla se, että yrityksissä voisi tehdä tämän sopimuksen myös koko henkilöstön kesken, tai vaikka olisi yksi työntekijä, hänen kanssaan. Kyllä sen pitäisi olla tavoitetilä.

En kritisoiakaan niin tässä nyt hallitusta tai valiokuntaa, vaan kritisoin sitä, että jos tämä ILOn tulkinta on todella tämä, niin kuin kerroitte, se ei minusta ole oikein tätä päivää. [Puhemies koputtaa] Siellä on jotenkin minun mielestäni mennyt vähän ylitulkinnaksi tämä homma, ja sitä kannattaisi meidän yhdessä, voisi sanoa, vähän kyseenalaistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten puhujalistaan. — Edustaja Zyskiewicz.

16.46 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tässä esityksessä oleellista on se, että ne usein pienet ja keskisuuret yritykset, jotka eivät kuulu työnantajajärjestöihin, eli järjestäytymättömät yritykset, mutta joita yleissitovuuden perusteella koskevat ja velvoittavat kaikki työehtosopimusten määräykset, tämän lainsäädännön myötä pääsevät käyttämään myös työehtosopimuksissa sovittuja joustoja, ja sanotaan nyt sitten vaikka oikeuksia. Mielestäni tämä on myös oikeudenmukaisuuskysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

En ole päässyt kuuntelemaan kaikkia puheenvuoroja, mitä täällä on käytetty, mutta niissä puheenvuoroissa, mitä lähinnä tuolta vasemmalta on esitetty, en ole kuullut perusteltavan sitä, miksi on oikein, että joku pieni yritys on velvollinen noudattamaan kaikkia työehtosopimuksen velvoitteita mutta tämä yritys ei ole oikeutettu soveltamaan niitä joustoja, niitä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia, joita tämä sama työehtosopimus pitää sisällään. Siis miksi teistä on oikein, että velvoitteet tulevat niistä valtakunnallisista TESeistä, mutta niissä annetut mahdollisuudet ja oikeudet toisin sopimiseen paikallisesti eivät tule näihin työnantajajärjestöihin kuulumattomille yrityksille, niiden johdolle ja työntekijöille?

No, miksi näitä paikallisia sopimuksia jatkuvasti tehdään ja paljon tehdään? Vastaus on yksiselitteinen: paikalliset sopimukset niissä tilanteissa katsotaan sekä työnantajan että työntekijän etujen mukaisiksi. No, missä se etu on? Tietysti sovitaan siinä yrityksessä paremmin soveltuvista asioista, sellaisista, joista voidaan paikallisesti sopia. Tämä lisää kylä työnteon ja tuotannon joustavuutta, ja se kyllä vahvistaa tuottavuutta.

Edustaja Lyly sanoi, että tämä voi johtaa siihen, että näissä valtakunnallisissa TESeissä supistetaan sitä alaa, mitä paikallisesti voidaan sopia toisin. Näin voi käydä, ja on näiden valtakunnallisten työehtosopimuksia tekevien järjestöjen oikeus näin toimia. Jos ja kun meillä on hyvää käytäntöä ja paljon hyvää käytäntöä siitä, miten paikallinen sopiminen toimii positiivisesti työntekijöiden ja työnantajien eduksi, niin tietysti toivon, että aiheettomasti ainakaan tätä mahdollisuutta ei TESeissä ryhdytä supistamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

16.49 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Zyskowiec pähkäili tätä, miksi järjestäytymättömillä ja järjestäytyneillä työnantajilla on erilaiset paikallisen sopimisen mahdollisuudet. Toivoisinkin, että edustaja katsoisi sieltä professori Niklas Bruunin lausunnosta, jossa se on hyvin avattu. Se lausunto on monta sivua pitkä, joten en sitä nyt tässä ala siteeraamaan, mutta siellä päädyinkohta on kuitenkin se, että tämä vapaus sopia, vapauden ydinsisältö, liittyy nimenomaan siihen, että julkinen valta on antanut työmarkkinoille ja työmarkkinajärjestöille pitkälle ulottuvat valtuudet yhdessä säännellä työelämää, ja nyt nämä järjestäytyneet yritykset eivät ole tässä mukana. Sen takia, että järjestäytyneillä yrityksillä ja järjestäytyneillä työnantajilla ja työntekijöillä on ollut mahdollisuus työelämään vaikuttaa, heillä on ollut myös mahdollisuus paikallisesti sopia muista asioista.

No, muita asioita, mitä tässä on nytten edellisen puheenvuoroni jälkeen nousut, oli edustaja Vestmanin kommentti ihmisoikeuksista ja niiden inflatoitumisesta. Toivon todella, että hallituspuolueen edustajat eivät tällaisia puheenvuoroja pidä, koska näillä puheenvuoroilla se inflaatio iskee aika kovaa. Nimittäin YK:n ihmisoikeussopimuksen 23 artikla sanoo, että jokaisella on oikeus työhön, työpaikkaan, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan. Ja valitettavasti tässä on nyt käynyt niin, että kerta toisensa jälkeen hallitus on tuonut esityksiä, joita voi nyt varmaan tulkita, että ovatko ne menneet tämän kohdan mukaisesti vai eivät. Siitä meillä kaikilla on varmasti oma mielipiteemme, ja sehän tämän politiikan rikkaus onkin.

No, sitten vielä pienet yritykset ja pienten yritysten sopimisen mahdollisuudet: Miten tämä tilanne nyt sitten muuttuu näissä pienissä yrityksissä, jos on se TES siellä turvana ja nyt täytyisi saada se paikallinen sopiminen tuotua myös sinne? Sehän tarkoittaa sitä, että sen jälkeen voidaan sopia pienemmistä palkoista ja huonommista työehdoista. [Ben Zyskowiec: Jos TESit suo!] Mutta kun tässä TESien ja yleissitovuuden ongelma on juuri siinä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

että yleissitovuus murenee koko ajan, ja kun hallitus tässä itse vielä edesauttaa tätä murenemistä, niin hallitus silloin itse murentaa yleissitovuutta, joka ei enää olekaan se TESin suoja sille työnantajalle. Ei jää jäljelle enää kuin laki, joka on aika ohut ja jäykkä. Loppupeleissä olemme siinä tilanteessa, että tämä sali määrää työlainsäädännöstä, ja onko se hallituspuolueiden toive?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.52 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Menen järjestyksessä näitä yksityiskohtia tämän kokonaisuuden osalta ja yritän pysyä jonkinlaisessa johdonmukaisuudessa ja välillä vastailen kysymyksiin. — Paikallisen sopimisen osalta kaikki ovat sitä mieltä, että paikallinen sopiminen on pääsääntöisesti hyvä asia silloin, kun se tapahtuu tasavertaisesti ja sillä on tuki siellä taustalla, että voidaan tarkistaa, onko tämä riittävä, ja silloin toinen ei pysty painostamaan toista sellaisiin sopimuksiin, jotka ovat kohtuuttomia. Ne ovat niitä ydinkohтия. Eli me ei olla paikallista sopimista vastaan, se ei ole tässä se juttu, mutta me ollaan sitä vastaan, että sitä tehdään väkisin ja toisella osapuolella ei ole mahdollisuuksia riittävästi vaikuttaa niihin sisältöihin, ja sen takia tämä järjestelmä on rakennettu niin, että siellä pystytään hakemaan tukea ja niin poispäin.

No, sitten jos katsotaan näitä paikallisen sopimisen sopijoita, niin täällä on viitattu, että tällaista kollektiivista sopimista tehdään luottamushenkilöiden välillä ja tässä tulee luottamusmies ja luottamusvaltuutettu, jotka saavat sopia. Niin kuin edustaja Piisinen täällä toi esiin, vielä lisävastineella tarkistettiin tämä kanta tästä kollektiivisesta sopimisesta TEMin kautta, ja he olivat vielä oikeusoppineisiin yhteydessä: meillä oli tässä Niklas Bruun ja ILO:n varapääjohtaja, jotka ovat näitä ILO:n sopimuksia arvioineet, ja koko ajan lähtökohta niissä sopimuksissa on, että ne ovat edustajien kautta käytävää sopimista ja luottamusmies ja luottamusvaltuutettu voivat näitä tehdä. Sitä kokonaisuutta haettiin niillä sopimuksilla, koska se koko sopimuskehikko lähtee siitä, että työmarkkinoita ohjataan järjestäytymisen ja sopimisen kautta. Se on se iso kehikko, mikä siellä taustalla on ja kummallakin puolella pöytää eli työnantaja- ja palkansaajapuolella. Se on siellä lähtökohtana, ja sitä edistetään. Ja sitten on erilaisia minimipalkkadirektiivejä ja muita, jotka vaativat, jos mennään tiettyjen rajojen alle, että pitää ruveta toimenpiteisiin, että se järjestäytyminen pysyy vahvana. Tämä on se tilanne.

Sitten eräissä maissa on tilanne, että työehtosopimusten kattavuus on mennyt jo niin alas, että siellä on otettu minimipalkkalainsäädäntö käyttöön ja ruvetaan puhumaan minimipalkasta. Pohjoismaissa sitä ei ole tarvinnut tehdä, koska meillä minimipalkat tulevat työehtosopimusten kautta, kullekin alalle sille alalle sopivat minimipalkat. Tämä on tilanne. Jos meillä yleissitovuus häviää ja tulee paljon semmoista katvealuetta, mitä työehtosopimukset eivät täytä, niin se voi johtaa siihen, että me olemme myöskin minimipalkkakestutelussa täällä Suomessa.

Sitten näistä sopijoista — mikä ero luottamusmiehellä ja luottamusvaltuutetulla paikallisen sopimisen osapuolena on? No, luottamusmiehen osalta on tietenkin niin, että hän on yleensä liiton kouluttama henkilö ja liiton jäsen. Hän saa liiton juridisen avun siihen sopimiseen, jos tarvitsee sitä, ja näin poispäin, ja hän tuntee työehtosopimuksen sisällön. Tämä on oikeastaan se ydin. Tietenkin sitten hän on työyhteisön valitsema henkilö ja tässä mielessä saanut sen luottamuksen tehdä niitä sopimuksia. Hänellä on tämä taustallaan. Ja liitot

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

vastaavat luottamushenkilöiden koulutuksesta, ja heillä on työehtosopimuksessa määritetty tietty vapaus niitten asioitten hoitamiseen ja näin poispäin.

Luottamusvaltuutetun osalta on jäänyt aika paljon avoimemmaksi se arviointi, paljonko tarvitaan ajankäyttöä ja paljonko tietoja tarvitaan, ja se arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Työnantaja on siinä arvioinnissa pääosassa, ja se on yksi kohta sopimisen osalta, kuinka hyvin luottamusvaltuutettu pääsee näihin sisään ja kuinka paljon hänellä on aikaa käyttää.

Sitten jos ajatellaan, että luottamusvaltuutettu tekee sopimuksen, niin hän ei ole valvontavaltainen sen sopimuksen sisällöstä jatkossa. Jos tästä tulee riita, niin se mennään alioikeuksiin, yleisiin oikeusistuimiin käsittelemään ja siellä sitten ratkotaan aikanaan. Se on hitaampi tie kuin työtuomioistuintie, johon useimmat näistä paikallisista sopimuksista menevät järjestäytyneessä kentässä. Eli tietyllä tavalla se polkukin on erilainen, kun näitä paikallisia sopimuksia tehdään, ja luottamusvaltuutetulla ei ole tätä suojaa sieltä liitolta. Jos sitten haetaan tukea siihen juristien kautta, niin ne juristien palkkiot ovat sellaisia, että niitä ei käytännössä ole mahdollisuutta hakea. Samalla jos tässä nyt käydään näitä oikeusriita- paikkoja, niin kun mennään sinne yleiseen alioikeuteen, kantaja itse joutuu maksamaan, kun lähdetään näitä asioita viemään. Eli se kynnys viedä asioita eteenpäin on myöskin tästä syystä korkeampi. Täällä on tällaisia ongelmia.

No, miksi me haluttiin tulkintaetuoikeus tähän paikalliseen sopimukseen, niin se liittyy tähän kysymykseen, että silloin kun tulkintaetuoikeus olisi ollut palkansaajapuolella, niin silloin niistä sopimuksista tulee kummankin osapuolen toimesta, myös työnantajan puolelta, sellaisia, että varmasti tiedetään, mitä on sovittu, ja pystytään katsomaan se sisältö vielä paremmin kuin on tehty siinä tapauksessa, kun työnantaja tulkintaetuoikeutensa mukaan sanoo, että tämä on näin ja sitten kannan oikeuteen, jos haluat. Jos tämä menisi toisinpäin, niin myös työnantajalla olisi isompi intressi tehdä näistä paikallisista sopimuksista laadukkaampia. Tämä tulkintaetuoikeus toisi tällaisen näkökulman ja myös sitten sen turvan, että niitä uskalletaan tehdä nykyistä enemmän. Se voisi auttaa myöskin tässä suhteessa, eli paikallinen sopiminen lisääntyisi tämän ansiosta. — Kiitos. Jatkan seuraavassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

16.59 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on käyty keskustelua yhdessä sopimisesta ja sen laajentamisesta koskemaan kaikkia yrityksiä ja kaikkia näiden työntekijöitä, ja on kysytty, mikä tämän työllisyysvaikutus tulee olemaan. Sitä on ollut vaikea arvioida, niin kuin näissä asiantuntijalausunnoissa on, mutta yrittäjyyden ja yritysten asiantuntijat ovat muutama vuosi sitten arvioineet, että paikallinen sopiminen toisi vähintään noin 15 000 uutta työpaikkaa pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tämä siis oli varovaisesti tehty arvio yrityksistä, yrittäjiltä, jotka tietävät siellä omien työntekijöiden kanssa, mitä he pystyisivät tekemään, jos he voisivat käyttää tätä yhdessä sopimisen mahdollisuutta.

On tietysti todettava se, että tämä on arvio, ja todelliseen lopputulokseen tietysti vaikuttavat monet muutkin tekijät, niin kuin olemme nähneet nytkin työllisyystilanteessa. Tässä kysymyksessä ennen muuta siitä, kuinka monet työntekijät ja työnantajat haluavat käyttää yhdessä sopimista tämän lainsäädännön voimaan tultua, tietysti se lopullinen tulema sitten syntyy, mutta suomalaiset yritykset ovat arvioineet, että vähintään 15 000 uutta työpaikkaa pieni- ja keskisuuriin yrityksiin tämän kautta voisi syntyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.01 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Heinoselle vastauksestanne, elikkä vahvistui käsitys siitä, että nimenomaan tälle paikallisen sopimisen lisäämiselle tai muillekaan työelämäreformeille eivät ole ministeriöt pystyneet laskemaan tarkkoja arvioita työllistymisestä vaan se tarkkuus on ehkä heilunut siinä, että ministeri on todennut ministeriaitiosta, että voi arkijärjellä olettaa näitten tuovan työpaikkoja. [Timo Heinonen: Juuri näin!] — Kiitos vahvistuksesta.

Tässä vielä sen verran, kun puhutaan paikallisen sopimisen lisäämisestä, haluan tuoda esiin sen, että se paikallinen sopiminen tietysti aina tarkoittaa luottamusta ja osaamista sen suhteen. Kuten olen todennut aiemmissa puheenvuoroissani, olen 13 vuotta ollut luottamusmiehenä itse ja olen ollut paikallisesti sopimassa sen mukaan kuin mitä työehtosopimus määrittelee. Se on hieno juttu, ja paikallisen sopimisen lisäämistä kannatan. Sitä nimenomaan sen puitteissa, mikä mahdollista olisi ollut, ei ole kaikilta osin tehty, niin kuin sitä olisi voitu tehdä. Eli kannatan paikallisen sopimisen lisäämistä niillä mahdollisuuksilla, mitä työehtosopimukset hyvin ovat tarjonneet.

Sitten kun puhutaan siitä sopimiseen liittyvästä toiminnasta, niin Jari Murto, Helsingin yliopiston työ- ja sosiaali oikeuden apulaisprofessori, on asiantuntijalausunnossaan todennut seuraavaa: ”Ehdotetussa säännöksessä ei oteta lainkaan kantaa siihen, miten luottamusvaltuutettu tietää ja hallitsee työehtosopimuksen ja sen paikallisen sopimisen määräykset. Siinä, missä luottamusmies osallistuu työehtosopimuskoulutuksiin ja hänellä on tarvittaessa mahdollisuus kysyä neuvoa liitosta työehtosopimuksen tulkinnasta, ei luottamusvaltuutetulla ole vastaavaa mahdollisuutta. Puutteet työehtosopimusmääräysten tuntemisessa ja osaamisessa vaikuttavat merkittävästi siihen, miten luottamusvaltuutettu voi sopia paikallisia sopimuksia ja miten neuvottelu- ja sopimistasapaino yritys- ja työpaikkatasolla toteutuu.” Elikkä tämä on aika tärkeä havainto nimenomaan siis siitä, minkälainen valmius sopia luottamusvaltuutetulla tosiasiaassa nyt on. Kun tämä luottamusvaltuutetun osaaminen pohjautuu siihen kirjaukseen, että työnantajalla on tavallaan velvollisuus huolehtia sen luottamusvaltuutetun osaamisesta, niin sehän ei kuulosta kyllä välttämättä kovin hyvälle, valitettavasti, siis että työnantaja vastaa siitä, miten ja millä tavalla se kouluttaa ja antaa mahdollisuudet luottamusvaltuutetulle opetella sopimista paikallisesti. Se ei ole hyvä lähtökohta mielestäni.

Sitten vielä yksi epäselvyys on siinä, että kun puhutaan siitä, että luottamusvaltuutettu voi tehdä työpaikalla paikallisen sopimuksen ja myös luottamusmies voi tehdä vaikka samalla työpaikalla paikallisen sopimuksen, niin miten näitten suhteutuminen toisiinsa sitten tulee tapahtumaan, minkälaisia sopimuksia siellä lopulta sitten noudatetaan ja keihinkä työntekijöihin ja millä tavalla. Tämä on myös hieman epäselvää tässä, mutta eiköhän sekin vielä näissäkin keskusteluissa selvinne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista. Tässä itsekkin sivistyy, kun näitä teidän hienoja puheenvuorojanne kuuntelee. — Edustaja Piisinen tuossa äsken puhui siitä, onko perustuslakivaliokuntaan lähettäminen tarpeen. No, kunnioittamani perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja istuu salissa, hyvä näin, ja kyllähän meillä on näitä lausunnon tarpeita aivan riittämiin, elikkä lausuttavia hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

lituksen esityksiä tulee kyllä kiitettävä määrä ja Euroopan unionin vastaavia ihan varmasti riittävästi. Mutta yksi asia pitää huomata: Nyt on yleistymässä semmoinen käytäntö, jossa ministeriö pyytää johonkin lakiesitykseen jonkun perustuslakiasiantuntijan lausunnon siten väittäen, että tämä perustuslaillisen lausunnon tarpeellisuus on nyt tällä tutkittu. Ei se vain niin mene. Hallituksen esityksiin liittyvien asioiden lausunnon antaa tässä maassa vain ja ainoastaan perustuslakivaliokunta eikä kukaan muu. Sitä varten se instituutio on olemassa, ja se on se elin, joka sen lausunnon antaa. Tämähän johtaa hyvin äkkiä siihen, että sitten jos ei perustuslakivaliokunta anna lausuntoa, niin ruvetaan käyttämään tiettyyn suuntaan tendenssin omaavia asiantuntijoita ja sen jälkeen katsotaan, että asia on kunnossa. Siinä samalla jää huomaamatta se tärkeä asia, että perustuslakivaliokunnan tulkinnat kaikissa tulkinta-asioissa ovat pitkään perustuslakivaliokunnan linjaan perustuvia päätöksiä. Ne eivät ole irrallisia hyppyjä sinne sun tänne ja takaisin, vaan ne ovat pitkän linjan tekemiä tuloksia, ottaen nyt vaikka kantaa ihmisen perusoikeuksiin taikka, mitä nyt tässä tapauksessa on käsittelyssä, työmarkkina-asioihin ja siihen, mitä oikeuksia nämä kansalliset ja kansainväliset työlaainsäädäntöön liittyvät sopimukset antavat. Tämä kannattaa muistaa, että ei olla missään tyhjän päällä.

Jos katsotaan Suomen työllistämismahdollisuuksia tänä päivänä, niin lähes kaikki, poikkeuksetta kaikki, ovat pienissä tai keskisuurissa yrityksissä. Jos sinne saadaan järkeviä joustoja lisää ja järjestelmää näin luodaan joustavammaksi, niin minä näen kyllä, että se tulee työllistämistä ja antaa mahdollisuuksia työllistää ihmisiä sellaisissakin tilanteissa, joissa joustoa nimenomaan tarvitaan.

Tervehdin tätä ilolla, ja hyvä, että tämä etenee. Toivon, että sellainen yhteisymmärrys myös löytyy, että ei tässä olla mitään pahoja tekemässä, vaan tässä ollaan tukemassa suomalaista yhteiskuntaa, jotta saamme velkamme jonain päivänä maksettua ja ihmisille töitä. Se lienee se suurin tarkoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos paljon. — Edustaja Vestman.

17.07 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Malm oli huolestunut aiemmassa puheenvuorossaan siitä, ovatko hallituspuolueiden kansanedustajat huolissaan ihmisoikeuksista, ja viittasi minun puheenvuorooni. Pyysin tämän puheenvuoron selventääkseni sitä, että käytin edellisen puheenvuoron perustuslakivaliokunnan jäsenenä enkä itse asiassa ottanut kantaa tämän käsittelyssä olevan lakiehdotuksen poliittiseen hyväksyttävyyteen millään tavalla.

Kiinnitin yleisesti huomiota siihen tendenssiin ja lisääntyneeseen tapaan käydä puhtaasti poliittista keskustelua oikeudellisilla käsitteillä. Kuten kokenut ihmisoikeusjuristi Kristiina Kouros totesi haastattelussaan eilen, poliittisten tavoitteiden esittäminen oikeudellisessa kaavussa hämärtää ihmisoikeuksien luonnetta, ja itse kannan tästä todella huolta. Perus- ja ihmisoikeudet ovat aivan liian arvokas asia, että ne otettaisiin tällaisen poliittisen keskustelun välineiksi ja eräänlaisiksi keppihevosiksi. En väitä, että tässä keskustelussa olisi yleisesti niin tehty, vaan tämä osa tästä puheenvuorostani oli enemmänkin tällaista yleistä pohdiskelua.

Sen sijaan se toinen osa siitä puheenvuorostani liittyi siihen, että sen jälkeen, kun auktoritatiivinen taho, instituutio, on tehnyt kannanoton ja päätöksen siitä, että lakiehdotus on perustuslain mukainen tai ihmisoikeusvelvoitteiden mukainen, niin siihen tulisi tässä salissa sitoutua ja sitä päätöstä pitäisi kunnioittaa. Ajattelen, että on oikeusvaltion ja tämän mei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

dän perustuslakikontrollin kannalta aivan kriittisen tärkeää, että sellaisia puheenvuoroja, joissa kyseenalaistetaan perustuslakivaliokunnan tulkintoja, ei täällä salissa käytettäisi.

Koska tämäkin puheenvuoro oli luonteeltaan tällainen oikeudellinen ja ehkä korkeintaan valtiosääntöpoliittinen, niin pyydän vielä erikseen puheenvuoron, jossa lausun näkemykseni hallituspuolueen kansanedustajana tämän käsittelyssä olevan lakiehdotuksen hyväksyttävyydestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.09 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Toivottavasti pääsen loppuun nyt tässä tällä kertaa kokonaisuudessaan. — Arvoisa rouva puhemies! Tasa-arvonäkökulmaa olisi pitänyt paremmin arvioida kuin tässä lakiesityksessä nyt on tehty, ja se on selkeä puute tässä.

Toinen asia, joka tähän liittyy, on tämä työehtosopimuslain tekninen muutos, jossa valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä hyvityssakkojen määrä 10 000:sta 150 000:een työntantajien osalta pudotetaan siihen 37 500:een ja työntekijäpuolen valvontavelvollisuus, joka usein koskee työrauhakysymystä, jää sinne 150 000:n ylärajoille. Tämä muutos rikko nyt sitä pariteettiperiaatetta, mitä työmarkkinoilla tämän asian osalta yleensä on ollut. Eli monta kymmentä vuotta on noudatettu sitä, että nämä hyvityssakot ovat samankokoisia kummallekin osapuolelle enimmäisluvuiltaan, ja tässä mielessä se olisi pitänyt säilyttää edelleen samana.

Arvoisa rouva puhemies! Todennäköisiä seurauksia listaan tässä nyt toistakymmentä, ja niistä sitten myöhemmin voimme arvioida, onko näin käynyt. Itse en toivo, että nämä toteutuisivat. Minä toivoisin, että suunta olisi toinen, mutta käyn nämä nyt tässä kursorisesti läpi, että joskus myöhemmin sitten pääsemme niitä arvioimaan tämän lain voimaantulon jälkeen. Ei tämä tapahdu huomenna, mutta tämä tapahtuu aika nopeasti kuitenkin sen jälkeen. Se on joka tapauksessa selvää.

1) Työntantajien järjestäytyminen laskee, koska samat sopimusoikeudet saa ilman järjestäytymistä ja sen tuomia velvollisuuksia.

2) Yrityskohtaisten työehtosopimusten lukumäärä tulee kasvamaan erityisesti isoissa yrityksissä.

3) Edellä mainitut tekijät tulevat yhdessä vaikuttamaan yleissitovuuden menettämiseen joillain näistä 160 yleissitovasta työehtosopimuksesta aika nopeasti, ja pitkässä juoksussa se lukumäärä kasvaa.

4) Alakohtaisen yleissitovuuden menetys pudottaa yli puolet sen alan työntekijöistä työehtosopimuksen vähimmäisehtojen ulkopuolelle kokonaan — ei ole minimipalkkoja, ei ole palkka- ja työehtoja määriteltynä TESin kautta.

6) Paikallisen sopimisen siirto sopijoiden ulkopuolelle saattaa jopa vähentää paikallista sopimista työehtosopimuksissa — sitä avasin tuossa, miten osapuolet tähän suhtautuvat, jos tämä menee valtoimenaan.

7) Heikennetään työelämän kehittämistä, mikä on tapahtunut työmarkkinaosapuolten järjestäytymisen ja työehtosopimustoiminnan kautta. Tämä on päinvastainen kehityssuunta kuin se, mitä kansainväliset sopimukset ja EU:n vähimmäispalkkadiirektiivi valtiolta edellyttävät.

8) Yleissitovuuden varmistaminen liityntäsopimuksilla todennäköisesti johtaa yrityskohtaisten työtaistelujen lisääntymiseen. Haetaan kattavuutta yrityskohtaisilla liityntäsopimuksilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

9) Yleissitovuuden määrittelyjen uudistaminen olisi pitänyt tehdä tässä yhteydessä, koska on todennäköistä, että yleissitovuuden nykyisillä määrittelyillä ei enää pystytä alan merkittävintä työehtosopimusta määrittelemään yleissitovaksi. Tästä on kansainvälisiä esimerkkejä.

10) Työehtosopimusten yleissitovuuden laajemmin murtuessa syntyy tarve minimipalkkalainsäädännölle Suomessakin. Näin epäilen.

11) Asioiden jakaantuminen eri tuomioistuimiin — järjestäytymättömät yleiseen tuomioistuimeen ja järjestäytyneet työtuomioistuimeen valtaosin — tulee heikentämään yksittäisen työntekijän ja työntekijäryhmän oikeusturvaa.

12) Suomeen lähetettyjen työntekijöiden asema on heikko, koska kielitaidottomuus ja tietämättömyys Suomen työlainsäädännöstä johtavat heikkoihin sopimuksiin, ja heidän neuvotteluasemansa on tästäkin syystä tosi huono.

Näiden uskon tapahtuvan lähitulevaisuudessa, ja nämä ovat tämän lakiesityksen taustalla olevat kehityssuunnat. Tasapuolista paikallista sopimista toivomme, ja siihen pitäisi kaikkia edellytyksiä vahvistaa, mutta nyt tässä mennään yksipuolisesti väärään suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

17.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustajakollega Timo Suhonen tuossa käytti hyvän puheenvuoron ja vastasi minulle, kun toin esille tämän yhdessä sopimisen vaikutuksia työllisyyteen. Näin ne itse asiassa näissä kaikissa toimissa ovat — ne ovat arvioita, jotka toteutuvat sitten erilaisten vaikuttimien kautta, niin kuin edustaja Suhonen hyvin työelämää tuntevana tietää.

Meidän tavoite on, että tähän maahan saataisiin satatuhatta työllistä lisää. Tässäkin salissa usein olemme kuulleet, että samaan aikaan meillä on työttömyys pahentunut, ja se on totta, mutta se ei poista näiden toimien tarpeellisuutta eikä myöskään sitä, että niillä mennään kohti sitä sataatuhatta uutta työllistä.

Voisi noin karkeasti sanoa, että kolmella erilaisella keinolla voidaan työllisyyttä parantaa: Yksi on sosiaaliturvan muuttaminen työntekoon kannustavammaksi, ja näitä toimia on tehty tämän hallituksen toimesta. Toinen keino on työttömien palveluiden muuttaminen yksilöllisemmiksi. Näitä on kokeiltu, ja näitä toimenpiteitä varmasti tarvitaan jatkossakin. Ja kolmas on sitten työpaikkojen lisääminen työmarkkinoita uudistamalla, ja näitäkin toimia on nyt tehty. Ehkä yksinkertaistaen tämä kilpistyy kaiken kaikkiaan siihen, että työn tekemisen ja työn teettämisen tulee kannattaa nykyistä paremmin. Silloin näitä työpaikkoja syntyy.

Tämän yhdessä sopimisen, joka tänään meillä on käsittelyssä [Vasemmalta: Paikallinen sopiminen!] ja on tulossa nyt sitten kaikkien työntekijöiden käytettäväksi — hyvä niin, tuomme työntekijät tasa-arvoisesti samalle viivalle — on arvioitu yrittäjyyden ja yritysten asiantuntijoiden toimesta tuovan ehkä vähintään 15 000 uutta työpaikkaa nimenomaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tämä siis varovaisesti tehty arvio yrityksistä, joissa parhaiten tunnetaan työntekijöiden ja työnantajien tilanne.

Mutta niin kuin totesin, lopputulokseen vaikuttavat monet tekijät. Aiemmassa pidemässä puheenvuorossani puhuin ulkoisista tekijöistä, vaikkapa Saksan taloudesta ja sen vaikutuksista meille ja monesta muusta, kuten suhdanteesta. [Tuomas Kettunen: Puhuitte myös tyyneyden rukouksesta!] Mutta se on totta, että mitä enempi me teemme näitä toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

mia, joilla me pystymme parantamaan meidän omaa työllisyyttämme, niin sen parempi meidän maan tulevaisuus tulee olemaan. [Tuomas Kettunen: Työttömyys on lisääntynyt!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.17 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Heinonen kuvasi lisää vielä sitä problematiikkaa, mikä liittyy siihen laskentatapaan ja siihen arvioon tosiasiallisista työllisyysvaikutuksista, mitkä liittyvät näihin työelämäuudistuksiin, siis suoraan sanottuna työelämäheikennyksiin, ja onhan se siis erikoista, että valtiovarainministeriö ei pysty laskemaan niille tosiasiallista työllisyysvaikutusta. Kyllähän niille muillekin heikennyksille ovat ministerit pystyneet laskemaan vaikutuksia — esimerkiksi sosiaaliturvaleikkauksille ja ansiosidonnaisen päivärahan leikkauksille he ovat pystyneet laskemaan työllistymisvaikutukset. Näinhän olemme nähneet. Se, että sitten tälle työelämäheikennyslistalle ei pystytäkään, on tietysti erikoista, mutta näin se menee, kuten hyvin edustaja tässä kuvasi.

Lähinnä sitten sitä vielä, että kun tänään tässä nyt olemme päättämässä tästä asiasta osaltamme, niin se, miksi se näin vauhdikkaasti ja äkkiä tänne eduskuntaan tuli päätettäväksi, johtuu tietysti siitä, että tässä on tämä 200 000 euron lisäys valtion budjettiin, kun sinne lisätään valvonnan osalta aluehallintovirastojen resurssiin sitä rahoitusta 200 000:lla. Kun yleissitovassa kentässä tehtyjen paikallisten sopimusten valvonta kuuluisi hallituksen esityksen mukaan aluehallintovirastoille, niin aluehallintovirastojen resursseja lisättäisiin 200 000 eurolla paikallisten sopimusten valvontaan. Aluehallintovirastot ovat kuitenkin itse valiokunnalle antamassaan lausunnossaan todenneet, että kyseinen määräraha on tehtävään nähden aivan liian pieni ja yleissitovan kentän valvonnan resurssit ovat tälläkin hetkellä riittämättömät. Kun näitä merkittäviä mullistuksia ja muutoksia täällä salissa tehdään, niin on tietysti harmillista, että varsin monessa esityksessä lukee, että seurataan ja selvitetään, mitenkä asiassa käy ja minkälaisia vaikutuksia milläkin mullistavalla lakiesityksellä sitten on. Se vähän harmittaa itseäni, että me vain katseella seurataan sivusta, kun pahimmillaan se sopimussyhteiskunta murenee ja jäävät vain savuavat rauniot. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sen verran vielä haluan lisätä, että kun katsoo noita nykyisiä työpaikkoja tuolla eri puolilla Suomea — monta yksityistä yrittäjää tunnen henkilökohtaisesti, ja heillä on aika isojaakin yrityksiä, joissa on paljon työntekijöitä, miehiä ja naisia, tekemässä sitä työtä, mihin yritys on erikoistunut — niin täytyy sanoa, että se joustavuus siellä on olemassa jo. Kun katsoo esimerkiksi metsäkoneurakoitsijoita — yhdenkin yrityksen tunnen, jossa on parikymmentä työntekijää — niin enpä olen nähnyt joustavampaa järjestelmää kuin se, minkä he ovat luoneet. Eliikkä kyllä tämä joustavuus on ihan elinehto sellaisessa yrityksessä, joka metsäkonealalla tai kuorma-autoalalla on. En minä tässä nyt niin isoa mörköä näe, että tähän pitää joitakin valtavia seurantarjestelmiä tehdä. Totta kai kaikkia työnantajia sitovat yleiset lainsäädännöt, ihan selvä asia.

Pitää muistaa se iso tosiasia, että tänä päivänä työntekijä on työnantajalle suuri aarre. Hän varmasti kohtelee sitä työntekijää parhaalla mahdollisella tavalla, kannustaa töihin ja järjestää hänelle työterveyshuoltoa ja järjestää näitä tällaisia... Yhdessäkin yrityksessä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

työntekijät viettivät kalastuspäivää, kun oli komeat syyskelit, niin viettivät kalastuspäivän järvellä ja olivat kaikki tyytyväisiä. Semmoinen virkistytymispäivä. Olkoon tämä esimerkkinä ja tarinana siitä, että yksityinen yrittäjä varmasti jokaista työntekijäänsä arvostaa. Kun töitä on, he ovat hänelle aarteita, eikä yksikään työnantaja kohtelee niissä tilanteissa työntekijäänsä huonosti, koska se on yhteinen intressi, että firma pärjää, tuottaa voittoa ja pystyy maksamaan hyvää palkkaa ja näitä tällaisia muita etuja, joita moniin yksityisiin työpaikkoihin liittyy. [Heikki Vestman: Se on juuri näin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

17.21 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus paikallisen sopimisen edistämisestä on yksi Orpon hallituksen tärkeimmistä uudistuksista Suomeen. Kyseisessä lakiehdotuksessaan siis poistetaan se nykyisessä työsopimuslaissa oleva este, jonka mukaan järjestäytymättömissä yrityksissä yrittäjä ja työntekijät eivät ole voineet käyttää yleisissä työehtosopimuksissa olevia paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä. Ajattelen, että tämä lakiehdotus on sekä yrittäjien että työntekijöiden etu. Näissä yrityksissä tiedetään kyllä parhaiten, miten asioista kannattaa sopia.

Ei ole siis mikään ihme, että yrittäjien mielestä tämä uudistus on yksi Orpon hallituksen tärkeimmistä, itse asiassa tärkein uudistus yrittäjien mielestä. Yrittäjät ovat aiemmin katsonneet kyselyissä, että paikallisen sopimisen lisääminen on tärkeä keino mahdollistaa uusien työntekijöiden palkkaamista. Pidän aivan selvänä, että tällä uudistuksella toteutessaan on myönteisiä työllisyysvaikutuksia siitä huolimatta, että niitä valtiovarainministeriön laskelmilla ei ole kyetty verifioimaan. Kuunnellaan tässä yrittäjiä, ja jos yrittäjät katsovat, että tällä on myönteisiä työllisyysvaikutuksia, niin kyllä minä luotan siihen, että niitä myös on.

Asiahan on juuri niin, kuten edustaja Hoskonen totesi: työntekijät ovat suomalaisille yrittäjille aarre. Luotan siihen, että tästä aarteesta yrittäjät haluavat jatkossakin pitää hyvää huolta.

Ja on totta, että yrittäjien joukossa voi olla niitä, joilla ei ole hyvä tarkoitus, ja tätä varten tässä lakiehdotuksessa on uusia säännöksiä siitä, miten työvoiman suojelu on järjestetty. Niitähan on jo voimassa olevassa laissa, eli meillä on kunnossa lainsäädäntö, jossa huolehditaan siitä, että viime kädessä sitten lain kautta työvoiman suojelun tavoite toteutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

17.23 Piritta Rantanen sd: Arvoisa rouva puhemies! On jotenkin hienoa ajatella niin, että nimenomaan se työntekijä on sille yritykselle aarre. Niin minäkin täällä jo aiemmin puhuin, että se työntekijöitten ja työnantajien välinen yhteistyö on se, josta se kaikkein suurin hedelmä tulee. [Oikealta: Kyllä!]

Mutta siitä olen kyllä täysin eri mieltä siitä, että tämä Orpon tärkein uudistus olisi Suomelle jotenkin hyvä. Ajattelen nimenomaan niin, että tämä on työntekijöille erittäin huono. Käytänkin ehkä esimerkkinä sellaista, että kun valiokunnassa meillä oli kuultavana asiantuntijayritys, yli tuhat työntekijää asiantuntijoita, josta kuulumme sekä työnantajaa että työntekijää, jotka todella paljon tekivät paikallisia sopimuksia, niin molemmat osapuolet sanoivat, että ovat tarvinneet paikallisia sopimuksia tehdessään omien järjestöjensä tukea ja apua, jotta niistä sopimuksista on saatu molemmille osapuolille mieleisiä. Siis mo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

lemmat, niin työnantaja kuin työntekijäpuolikin, ovat tarvinneet niitä omia yrittäjäjärjestöjään ja työntekijäjärjestöjään, jotta niistä sopimuksista on saatu tasapainoisia. Nyt me olemme juuri viemässä ne mahdollisuudet, joissa ne apu ja tuki ovat siellä järjestöillä takana. Tämä kaikki on mahdollista jo tällä nykyisellä lainsäädännöllä: kun yrittäjä vain järjestäytyy, niin hän saa sitä paikallista sopimista tehdä.

Tässä on harmillista, että edustaja Heinonen kerkesi jo poistumaan, ja on erinomaisen hienoa, että hän nosti tämän teidän tavoitteenne 100 000 uudesta työllisestä tällä hallituskaudella. Onhan se aikamoinen työmaa, kun nyt olette aloittaneet siitä, että on yli 50 000 työllistä vähemmän. Teidän tavoitteenne on siis nyt yli 150 000 työpaikkaa tästä eteenpäin kahden vuoden aikana. Minä todella toivon, että tähän tavoitteeseen päästään. Se on varmasti ihan joka ikisen tässä salissa istuvan toive, että näin tapahtuu.

Mutta kun tämä koko markkina toimii luottamuksella ja se on isossakin osassa psykologiaa, ja te olette murentaneet sitä luottamusta työntekijöitten ja työnantajien välillä esitys esityksen perään tässä salissa. Te teette aivan päinvastaisia toimenpiteitä, millä te pääsisitte niihin tavoitteisiin, kuin minkälaisia tavoitteita te olette asettaneet. Me SDP:ssä luotamme siihen, että heikommassa asemassa olevasta työntekijästä on pidettävä huolta ja että on oltava se minimisuoja, jonka päälle voidaan rakentaa sopimuksia yhdessä työnantajan ja työntekijöitten kanssa. Emmekä missään tapauksessa kannata tätä paikallisen sopimisen lisäämistä näitten aikaisempien esimerkkieni vuoksi. [Eduskunnasta: Minimisuoja on!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

17.26 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vestman tässä totesi, että ei voida verifioida elikkä todentaa näitä työllisyysvaikutuksia, ja kysyisinkin nyt, ajaako hallitus tässä nyt sitten kaksilla rattailla — että osassa päätöksiä tai esityksiä, ovat ne sitten kenen vain tekemiä, täytyy olla se työllisyysvaikutusten verifiointi, todentaminen, ja sitten kun onkin kyse omista esityksistä, niin sitä ei tarvitakaan. Minusta tämä on hiukan huolestuttava viesti siitä, kuinka tätä luottamusta tässä yhteiskunnassa voidaan tulevaisuudessa rakentaa entistä paremmaksi, koska nyt se ei näytä olevan kovin hyvä.

Sen lisäksi, kun olen täällä nyt tämän asian osalta esittänyt lukuisia kysymyksiä, niin yhteenkään näistä kysymyksistä en kyllä ole saanut hallituspuolueilta vastausta. Samaa virttä on kyllä toistettu täällä siitä, kuinka tämä on hallituksen tärkein esitys ja kuinka tämä on pääministeri Orpon erinomainen esitys, mutta kysymyksiin, joita aiheen käsittelyssä on noussut esiin, ei kyllä vastauksia ole saatu. Siksi kysyn nyt viimeisen kerran: Mistä te haluatte, että siellä työpaikalla sovitaan? Mitkä ovat ne kysymykset, joista te haluatte siellä työpaikalla paikallisesti sopia? Kun pintaa pikkuisen raaputtaa, ja sitä pintaa on raaputeltu tässä tämänkin asian yhteydessä, niin kyllä sieltä esiin nousee se, että palkkoja pitäisi voida laskea, koska jos kysytään yleensäkin tästä paikallisesta sopimisesta, niin miten se sitten lisääisi niitä työpaikkoja, kun edes VM ei ole voinut sitä todentaa? Miten se tuo työpaikkoja lisää, jos sovitaan työaikapankista tai lomarahojen siirrosta? Tälläkin hetkellä paikallisesti sopien tämä on mahdollista. [Pia Lohikoski: Kyllä!] Täällä salissa on ainakin edustaja Suhonen, joka on taatusti tehnyt yhtä monta paikallista sopimusta työurallaan kuin minä — veikkaisin, että huomattavasti vielä enemmän — ja kyllä meitä nyt kiinnostaisi kuulla, mitkä ovat niitä asioita, mistä te haluatte paikallisesti sopia, ja miten nämä asiat lisäävät työllisyyttä tässä maassa. [Timo Suhonen: Ja tuottavuutta!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2024 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.